

DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO ENOTNIH STROKOVNIH ZVEZ DELAVCEV IN NAMEŠČENCEV SLOVENIJE

Leto I., št. 14

Izhaja vsako soboto

Ljubljana, 18. avgusta 1945

Cena Din 2.—, Mesečna naročnina Din 8.—.

Tretje zasedanje AVNOJ-a je potrdilo vse zakone in odločbe, ki jih je izdalo v teku 20 mesečnega dela - Razširitev AVNOJ-a

Poročilo o delu Predsedstva AVNOJ-a

Po pozdravnem govoru je predsednik AVNOJ-a dr. Ivan Ribar na III. zasedanju AVNOJ-a, ki je pričelo 9. t. m., predlagal dnevni red: poročilo o dosedanjem delu AVNOJ-a in predlog za odobritev vseh zakonov in sklepov; predlog o razširjenju AVNOJ-a in predlog poslovniika, zaprisege odposlancev. Skupno poročilo predsedništva je podal podpredsednik Moša Pijade, ki je med drugim dejal:

Obdobje dela, za katero ima Predsedništvo AVNOJ-a čast podati poročilo visokemu predstavništvu, obsega 20 mesecev dela, od 17. vojnih. To predstavništvo je nastalo kot posledica osvobodilne vojne in je uspelo izvesti dvoje zasedanj v zapadni Bosni, ko so bili pogoji prometa prav tako izredno težki, ko so se morali poslanci AVNOJ-a prebiti skozi sovražne linije in ko so morali nekateri od njih v izvrševanju teh svojih dolžnosti do naroda dati tudi svoje življenje.

To III. zasedanje AVNOJ-a se vrši v povsem osvobodeni domovini. To zasedanje AVNOJ-a in ima že zaradi tega poseben značaj in nalogo, ko predstavlja posebno stopnjo v reševanju vprašanja notranje ureditve naše zemlje na bližnji Ustavotvorni skupščini. Da se olajša ta naloga, se bo po tem poročilu izvršilo razširjenje tega predstavništva.

Podpredsedniško poročilo nato dokumentarno navaja vzroke in dejstva o I. zasedanju AVNOJ-a koncem novembra 1942 v Bihacu, kjer je dobilo značaj političnega vodstva naših narodov v njihovi osvobodilni borbi. Ko se je potem po vseh naših pokrajinskih organizirala narodna oblast s svojimi sveti na čelu, je po kapitulaciji Italije zgodovinsko drugo zasedanje AVNOJ-a dne 23. nov. 1943. izdalo temeljno politično deklaracijo in tri iz nje izhajajoče odločbe:

1. Odločba o Rihovnem zakonodajnem in izvršnem narodnem predstavniškem telesu Jugoslavije in o NKOJ-u kot začasnem organu rihovne narodne oblasti v Jugoslaviji med osvobodilno vojno.

2. Odločba o odvzemu pravic zakonite vlade Jugoslavije takozvani jugoslovanski vladi v inozemstvu in o prepovedi povratku kralja Petra II. Karadjordjevića v domovino in

3. Odločba o izgradnji Jugoslavije na federativnem principu.

Poročilo, dobesedno objavljeno v naših dnevnikih, ki navaja tudi razširitev AVNOJ-a, je bilo po dokumentarnih ugotovitvah o izvedbi sklepov II. zasedanja AVNOJ-a, soglasno sprejeto. Ker je poročilo Predsedništva AVNOJ-a vsebovalo tudi predlog, snaj visoki dom potrdi zakonske odločbe, ki jih je Predsedstvo sklenilo v teku svojega dela, je po glasovanju predsednik dr. Ribar objavil, da je AVNOJ odobril vse zakone in odločbe, sprejete od zasedanja AVNOJ-a v Jajcu pa do danes. Po sprejetju Poslovniika se člani AVNOJ-a imenujejo narodni poslanci. Nato so prisegli pri časti svojega naroda še narodni poslanci, ki so podali svoja polnomočja in ki so bili sprejeti po predlogu ministrskega sveta. H kraju otvoritvenega dela zasedanja AVNOJ-a je predsednik pozval vse parlamentarne skupine, ki bodo organizirane v klube lahko obstojale, če se v smislu poslovniika prijavijo Predsedništvu.

Poročilo predsednika vlade maršala Tita

Objavljeno v vseh centralnih dnevnikih, ki govori o zgodovinski dobi drugega zasedanja AVNOJ-a do danes, o sporazumu s Šubašičem, o maršalovi poti v Moskvo, o pomoči ostalih zaveznikov, o sestavi enotne vlade in o naši zunanji politiki, se končuje z besedami:

Torej, v dobi dvajsetih mesecev so doseženi z ogromnimi napori tako na bojnem polju, kot na polju izgraditve naše dežele lepi uspehi. Največjo in najtežjo nalogo je izvršila naša slavna vojska, ki je za ceno ogromnih žrtev osvobodila našo deželo in jo je končno osvobodila z materialno pomočjo naših zaveznikov in s pomočjo slavne Rdeče armade.

Na polju organizacije in okrepitve ljudske oblasti so bili doseženi veliki uspehi ne glede na mnoge težave, zlasti če se upošteva zelo kratka doba odkar je naša dežela popolnoma osvobodjena. V pogledu organizacije in delovanja državnega aparata je bilo tudi storjeno mnogo ne glede na to, da še mnogo stvari ni v redu in da jih je treba popraviti. V pogledu obnove naše dežele so doseženi tako veliki uspehi da nam dajejo najbolj optimističen pogled za nadaljnjo izgraditve naše dežele. V pogledu odnošajev naše dežele z drugimi državami stojimo danes na boljšem kot je kdajkoli stala Jugoslavija. Zaradi žrtve ki so jih naši narodi dali za skupno stvar zmage nad sovražnikom imamo danes več prijateljev na svetu kot jih je kdaj koli imela naša dežela.

Če je naša dežela izšla iz te vojne razrušena in materialno obubožana je pa istočasno izšla duhovno prepročena in pripravljena na največje ustvarjalne napore. Izšla je zedinjena in v bratstvu umirjena nova demokratična federativna Jugoslavija. Na koncu so neizmerne žrtve in trpljenje naših narodov v tej vojni poplačane z največjimi pridobitvami, ki so si jih priborili naši narodi, to pa je: Uničen je pe-

klenski načrt okupatorjev in domačih izdajalcev, da s sejanjem medsebojnega sovraštva preprečijo ustvaritev močne Jugoslavije. Ustvarjena je nerazdružljivo bratstvo in enotnost narodov Jugoslavije, ustvarjena je ljudska oblast, ki je jamstvo za pravičen socialen red in demokracijo. Ustvarjena je močna državna skupnost enajstih narodov Jugoslavije.

Navdušeno soglasje s poročilom predsednika vlade maršala Tita

Po poročilu predsednika vlade maršala Tita, se je prijavilo k diskusiji 25 govornikov — zastopnikov raznih strank in političnih skupin, zastopanih v razširjenem AVNOJ-u, kakor tudi zastopnikov posameznih federalnih enot in pokrajin; vsi so v imenu svojih strank soglasno s poročilom in izražali svoje čestitke vladi in njenemu predsedniku maršalu Titu za izvršene naloge.

Predstavnik srbskega kluba članov narodnega sabora Hrvatske, Rade Pribičević je dejal:

»Tovariši, ne samo, da je uresničeno bratstvo in enotnost med Hrvati in Srbi, temveč so Hrvati v tem junaškem boju uresničili tudi enotnost srbskega naroda; enotnost srbskega naroda je uresničena v boju proti reakciji, ki ji je bil na čelu Peter Karadjordjević in od leta 1941 dalje je bilo vsak dan glasovanje, krvavo glasovanje, plebiscitno glasovanje, ker je bil kralj poveljnik onih, ki so prelivali kri našega naroda, onih, ki so ubijali nas, in srbski narod.«

Generalajtnant Peka Dapčević je med ostalimi dejal:

»Naši narodi gledajo danes v novi vojski in z vse pravico sami sebe. Maršal Tito je rekel na kongresu Ljudske fronte, da se vojska razlikuje od naroda v tem, da vojska nosi uniformo in orožje. Zato moramo biti danes prepričani, da tako čvrsta, enotna, moralno in politično prekaljena Jugoslovanska armada, ki predstavlja tovarštvo in bratstvo naših narodov, ki predstavlja izraz vseh naših tradicij, izraz vsega zdravega in poštenega v našem narodu, da ne samo ne bo nikoli v kakršnikoli situaciji šla proti svojemu narodu, temveč bo dosledno v miru kakor v vojni branila interese vseh narodov naše domovine.«

Kot mnogi govorniki je ob navdušenem pritrjevanju Marko Bebić poudarjal veliki pomen naše zveze s sovjetskimi narodi. V imenu samostojnih demokratov — članov Ljudske fronte je dr. Hinko Krizman med drugim dejal:

»Lotili smo se najtežjega dela, da na ruševinah, na zlu in nesreči izgradimo novo državo, novo veliko narodno hišo, hišo miru, sloge, svobode, dela in blagostanja. Mi vsi hočemo našo novo ljudsko in socialno državo. Toda ljudske države ni brez ljudske oblasti in socialne države ni brez socialnega gospodarstva. Gospodarstvo mora kar najbolj odgovarjati socialni svrhi. Namen gospodarskega dela ne sme biti dobiček in užitek, temveč blagostanje širokih ljudskih plasti. — Kolikor večje so težkote in nedostajki v izgradnji ljudske oblasti, kakor je rekel predsednik vlade v svojem referatu, in kolikor težje so zapreke v organizaciji novega gospodarstva, toliko več je treba vztrajnosti.«

V imenu Črne gore in Boke Kotorske je govoril Jovan Cetković v imenu Jugoslovanske armade generalajtnant Jaka Avšič, v imenu zemljoradničke stranke Kosa Pavlović, v imenu Narodne vlade Srbije njen predsednik dr. Blagoje Nešković, ki je ostro obsodil izdajalsko politiko Petra Karadjordjevića ter dejal: Prepričan sem, da bo prišel dan, ko se bo vrnil v deželo, toda ne kot kralj — vladar, temveč kot kralj — izdajalec, nad katerim bodo naši narodi izrekli pravično kazen.« V diskusiji po govoru predsednika vlade maršala Tita so govorili še Šimen Balen, ki je obsodil izdajalsko delo dr. Mačica. V imenu Makedonije je govoril Kiril Mihovski, kot predstavnik zemljoradnikov v Ljudski fronti pa je dr. Branko Čubrilo izrekel vse priznanje Komunistični partiji za njeno avangardno vlogo v osvobodilni borbi. Govorili so še: Slovenec Ivan Nemec, Ante Vrkljan in Aleksander Marković.

Novo Predsedstvo razširjenega AVNOJ-a soglasno izvoljeno

V imenu odborov skupin in strank, za stopanili v Ljudski fronti so bili v Predsedstvo AVNOJ-a predlagani naslednji narodni poslanci: Za predsednika dr. Ivan Ribar; za podpredsednike: Moša Pijade, Josip Rus, Marko Vojačić, Filip Muksaš, Dimitar Vlahov, Avdo Kumo; za tajnike: Mile Pernuš, Omer Gluhčić; za člani: Josip Broz-Tito, Angoli Kemal, Ban Andrejev, Mihajlo Apostolski, Spasenije Babović, dr. Vladimir Bakarić, France Bevk, Jure Begić, Vaso Butozan, Jovan Veselinov, Vidmar Josip, Vilfan Jože, Todor Vujanović, Franjo Gaž, Kira Gligorov, Mihajlo Grbić, Jakob Grgurić, Pavel Gregorić, Milan Grol, Peko Dapčević, Milovan Džilas, Tripko Žugič, Sreten Žujović, Velko Žeković, Vlado Zečević, Dušan Ivović, Josip Jecar, Blaža Jovanović, dr. Drago-

Jub Jovanović, Osman Karabegović, Edvard Kardelj, Vojislav Kecmanović, Boris Kidrič, Lazar Poljševski, Sava Koganović, Ivan Krajač, Vicko Krstulović, Kušni Kurt, Franc Leskošek, Blaža Marković, Venko Markovski, Miha Marinko, dr. Metod Mikuz, Miloš Moskovljević, dr. Blagoje Nešković, Vladimir Nazor, Mara Nadjeva, Savo Orović, Danica Opačić, dr. Rade Pribičević, Jaska Prodanović, Djura Pucar, Aleksander Ranković, Miloš Rašović, Vladislav Ribnikar, Lazar Sokolov, Peter Stambulić, Sinisa Stanković, dr. Zlatko Sremec, Jovan Cetković, Tone Fajfar, Sulejman Filipović, Franjo Frol, Andrija Hebrang, Fadil Hođa, Antonov Metodije Centov, Emanuela Cuckov, Rodoljub Čolaković, dr. Ivan Šubašić. — Nato so prešli na volitve odbora, o katerih bo tretje zasedanje AVNOJ-a še nadalje delalo. Politične stranke in skupine, zastopane v Ljudski fronti, so sporazumno dale predloge za sestavo vseh odborov. Ker noben narodni poslanec ni imel ničesar proti predloženim listam, je predsednik AVNOJ-a dr. Ivan Ribar proglasil, da so predlogi Ljudske fronte enoglasno sprejeti. Na ta način so osnovani zakonodajni, finančni, imunitetni, administrativni odbor in odbori za prošnje in pritožbe.

Na četrti seji III. zasedanja AVNOJ-a so bili objavljeni izvotjeni odbori takole: Zakonodajni odbor z Mošo Pijade na čelu; finančni odbor s predsednikom Brankom Zlataričem; upravni odbor s predsednikom Mihajlom Lucićem; imunitetni odbor s predsednikom Savo Grovičem ter odbor za prošnje in pritožbe s predsednikom Markom Vujačićem na čelu.

AVNOJ — Začasna narodna skupščina D. F. J.

Nato so bili sprejeti nadaljnji trije predlogi: 1. razširi se veljavnost odloka o izplačilu potrdil, izdanih ob priliki zamenjave okupacijskih novčank od 7. junija 1945 na področje Bosne, Hercegovine in Slovenije; 2. Vojvodina se priključi federalni Srbiji v mejah, ki jih bo določila Začasna narodna skupščina s posebnim zakonom; 3. AVNOJ — Protifašistični Svet Narodne osvoboditve Jugoslavije se odslej dalje imenuje: Začasna narodna skupščina Demokratčne Federativne Jugoslavije.

Začasna narodna skupščina D. F. J. izreka priznanje Jugoslovanski armadi

Na predlog kluba narodnih poslancev Ljudske fronte je bilo z navdušenjem sprejeto besedilo, ki daje vse priznanje borecem Jugoslovanske armade za popolno zmago nad sovražniki ter izraža hvaležnost in prepričanje, da bo takšna armada, ki je zrasla iz lastnega ljudstva, najzanesljivejša poročstvo in čuvar vseh pridobitev, za katere so padli najboljši sinovi naših narodov.

Do odločitve ustavodajne skupščine o obliki vladavine ostanejo kraljevi namestniki

Z dolgotrajnim odobravanjem je bila kot odgovor Zvezne vlade na izjavo kralja Petra sprejeta naslednja izjava, ki jo je v imenu vlade podal njen podpredsednik in minister za konstitucijo Edvard Kardelj: »Ob priliki izjave, ki jo je kralj Peter II. objavil po radiu v Londonu 8. t. m., v kateri je predical pooblastilo kraljevskim namestnikom, je izdala vlada D. F. J. na svoji današnji seji sklep: Na temelju sporazuma med takratnim predsednikom NKOJ-a maršalom Josipom Brozom-Titom in predsednikom kraljevske vlade dr. Ivanom Šubašičem, ki je bil slieden v Beogradu 1. novembra 1944. leta in ki je bil v celoti sprejet tako od strani treh velesil, ZSSR, Velike Britanije in ZDA kakor tudi od kralja Petra, je kralj Peter prenesel kraljevsko oblast na kraljevsko namestništvo z odlokom Zaupno št. 54 od 22. jan. 1945 v Londonu.

Ta odlok se glasi: »Mi Peter II., po milosti božji in volji naroda kralj Jugoslavije, smo se odločili in odločamo, da izdamo sledeči odlok: Želeči dati izraza naši odločitvi, da naj narodi Jugoslavije svobodno in preko demokratične izvoljene ustavodajne skupščine izrazijo suvereno voljo o končni ureditvi države, smo odločili, da prenesemo našo kraljevsko oblast do odloka ustavodajne skupščine na kraljevsko namestništvo. To našo željo in odločitev smo sporočili kraljevski vladi in kraljevska vlada jo je v celoti odobrila.«

Na temelju gornjega akta, ki nosi podpis kralja Petra, in protipodpise predsednika in vseh članov takratne kraljevske vlade, sta celokupni Narodni odbor osvoboditve Jugoslavije in celokupna takratna kraljevska vlada na skupni seji, ki se je vršila v Beogradu 26. februarja 1945. leta, predlagala osebe kraljevskih namestnikov, in sicer: dr. Srdjana Budisavičevića, dr. Ante Mandiča in inž. Dušana Serneca za kraljevske namestnike. Kralj Peter je sprejel gornji predlog in podpisal ukaz o imenovanju namestnikov v Londonu kot: Zaupno štev. 96 od 2. marca 1945. leta. Kraljevski namestniki so takoj zatem položili svojo slovesno prisego in formalno prevzeli dolžnost vršilcev dolžnosti kraljevske oblasti.

Glede na to ostanejo do končne odločitve ustavodajne skupščine o obliki države kraljevski namestniki edini nosilci in vršitelji kraljevske oblasti, kralj Peter II. pa

Naš narod je razumel, da ni ravno najboljša demokracija ona, ki se izraža samo v kroglicah za časa volitev, temveč da je boljša ona demokracija, ki ima globok smisel za enakopravnost, socialno enakopravnost množic. Demokracija brez velikih socialnih izprememb ni demokracija. Naš narod si je priboril svojo vrsto demokracije, kjer je polna svoboda za veliko večino ljudskih množic, istočasno pa so za neznačajne manjšine samo gotove omejitve, ki jim onemogočajo, da bi delali, kar hočejo; te omejitve pa so v tem, da nimajo oblasti v svojih rokah in zato ne morejo ničesar storiti.

MARŠAL TITO

Trdna kakor granit naj bo zveza slovanskih narodov

Postavili smo spomenik zmage in bratstva

Dne 12. avgusta je doživela Murska Sobota svoj veliki praznik. Nad 20.000 ljudi je prihitelo k odkritju spomenika zmage, postavljenega v počastitev spomina vseh padlih borcev Rdeče armade in borcev Jugoslovanske armade, ki so žrtvovali svoja življenja za svobodo naše domovine. Prav na onem delu slovenske zemlje, ki je prva doživela osvobodjenje prav po zaslugi bratske Rdeče armade, prav na onem delu slovenske zemlje, kjer sta si pred meseci segla v roke rdečearmejec in slovenski partizan, stoji danes spomenik kot živ in jasen dokaz bratstva slovanskih narodov, kot znak hvaležnosti Sovjetski Zvezi za njeno nesebično pomoč.

Ob desetih dopoldne se je zbrala na glavnem trgu v Murski Soboti nepregledna množica ljudstva, ki je prav tam s cvetjem in vzklikanjem pričakala visoke goste — predstavnike Sovjetske Zveze, predstavnike Narodne vlade Slovenije, predstavnike Zvezne vlade, predstavnike naše vojske in predstavnike Velike Britanije. Prišla je tudi delegacija iz Primorske in Trsta, Koroške, predstavniki Porabskih Slovencev in zastopniki madžarskih naprednih sil. Sprejem je izzvenel kot en sam izraz velike ljubezni in hvaležnosti, ki jo čuti naše ljudstvo do svojih ruskih bratov.

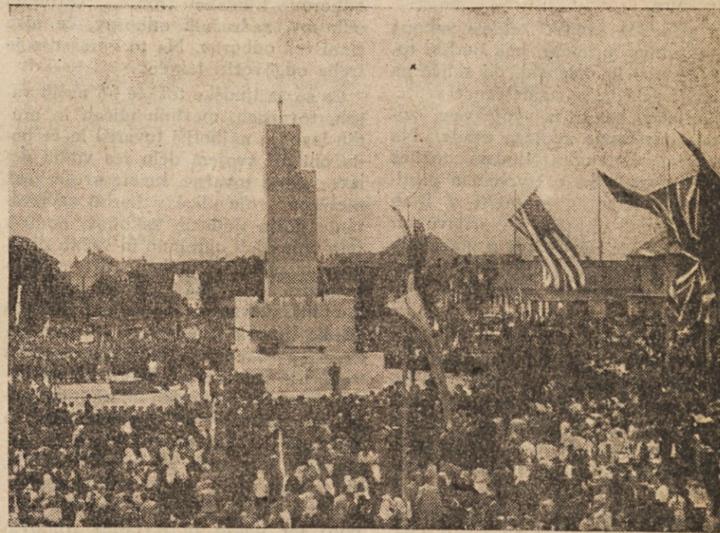
V trenutkih svečanega odkritja je ljudstvo z globokim molkom počastilo plemenite žrtve Rdeče armade. Visoki gostje so položili pred spomenik vence kot znak zahvale in nemege občudovanja za njihove velike žrtve. Primorska delegacija je položila venec z napisom: »Trst — osvoboditelj!«, koroška delegacija pa krasen trnjevenec z rdečimi rožami. Podnožje spomenika je bilo vse zakrito s cvetjem.

Tovariš minister dr. Ferdo Kozak je v svojem govoru med drugim dejal: »Doživeli smo rojstvo pravega realnega slovanstva, ki se bo posledaj zmeraj intenzivneje uveljavljalo kot oblikovalna sila v življenju sveta. Če poudarjam besedo »pravo slovanstvo«, hočem izraziti s tem vsebino tistega slovanstva, katerega imajo po globokem prepričanju vseh naših velikih mož in ustvarjalcev opraviti na svetu slovanski narodi. To poslanstvo pomeni, dvigniti zastavo pravičnosti med narodi in ljudmi, dvigniti zastavo vsega ljudstva. To poslanstvo Slovanov, ki je do tega stoletja bilo le sen naših najboljših sinov, postaja sedaj naša prava, realna naloga, naša zgodovinska dolžnost.

Prav zavest, kaj pomeni vendar enkrat dosežena zveza vseh slovanskih narodov, prav ta zavest, da bomo v tej bratski skupnosti tudi mi vftisnili svojo sled v zgodovino človeštva, prav to je povzdigujoča, radostna vsebina današnjega praznika.«

Veleposlanik Sovjetske zveze g. Sačičkov pa je v svojih besedah: »V tej vojni smo skovali silno, neporušljivo bratstvo slovanskih narodov. Ta spomenik je postavljen v spomin naše zmage in neporušljivega, večnega bratstva. Ta zveza, ki smo jo dosegli z žrtvami, naj bo trdna kakor granit, iz katerega je postavljen ta spomenik...« jasno izjavil voljo sovjetskih narodov, ki je obnem tudi naša volja, očuvati in še poglobiti bratstvo med slovanskimi narodi, ki je, nekdanj up mnulih rodov, postalo v teh dneh resnica.

Gostje so zapuščali trg navdušeno pozdravljeni od množice, ki je vzklicala v en sam manifest Sovjetski Zvezi in novi Jugoslaviji, njenima voditeljema in njenima vladama.

Ob odkritju spomenika v Murski Soboti

ne more do tega časa ustavno in polnopravno vršiti nobene državne, niti kraljevske oblasti razen imenovanja novih namestnikov, kakor to predvideva sporazum od 1. novembra 1944. leta v primeru smrti ali ostavke že imenovanih namestnikov.«

Zakon o volilnih spiskih daje osnovo pravi demokraciji

Predlog Zakona o volilnih spiskih je podal in pojasnil tov. Moša Pijade, ki je očrtal bistvo tega naprednega zakona, po katerem bo dana vsa možnost sodelovanja pri oblasti in upravi stihernemu poštenemu državljanu, za razliko od nazadnjaških metod tudi ženam, vojski in mladini od 18. leta dalje.

V imenu kluba poslancev Ljudske fronte je podal izjavo Sreten Žujović, nato pa je govoril o zakonskem predlogu podpredsednik zvezne vlade g. Milan Grol. Zakon o volilnih spiskih je bil sprejet z veliko večino (od 349 navzočih poslancev sta se 2 vzdržala od glasovanja, vsi ostali so glasovali za sprejetje).

Zemlja pride v last kmeta, ki jo obdeluje

Na tem zasedanju začasne narodne skupščine so ob priliki debata glede zakonskega predloga o agrarni reformi in kolonizaciji posamezni govorniki pojasnili namen zakona, ki naj končno po tolikih iluzornih potkulih v preteklosti resnično in pravično

uredi dosedanje nesocialno posest zemlje. Zemeljo bodo dobili tisti, ki jo obdelujejo. V vprašanju kmečkih posestev je postavljen maksimum 20 do 35 ha. Zakon o agrarni reformi in kolonizaciji je bil soglasno sprejet.

Svobodne volitve, neposredno in tajno glasovanje, dva doma ustavotvorne skupščine (zvezna skupščina in skupščina narodov)

Sprejet je bil zakon o ustavotvorni skupščini, po katerem bodo narodi Jugoslavije posledaj svobodno izrazili svojo suvereno voljo o temeljnih vprašanjih državne ureditve. Ustavotvorna skupščina bo izdelala ustavo, zakone, ki so z ustavo v zvezi ter izdala odloke k vsem zakonom AVNOJ-a. Da bi prišla do izraza polna enakopravnost jugoslovanskih narodov, bosta tvorila ustavotvorno skupščino dva doma: zvezna skupščina in skupščina narodov. Oba doma sta povsem enakopravna. Vsi državljani Jugoslavije — na vsalkih 40.000 po enega poslanca — volijo zvezno skupščino. Skupščino narodov pa volijo državljani vsake federalne enice po 25 poslancev (Vojvodina 15, Kosovo in Metohija 10). Oba doma ustavotvorne skupščine bosta zasedala istočasno. V prihodnjih dneh bodo na dnevnem redu Začasne narodne skupščine D. F. J. še nadaljnji zakoni za ureditev osvobodjene države.

Tekmujemo v zbiranju starega železa! Ob ustanovitvi Federalnega zavoda za socialno zavarovanje v Sloveniji

V času štiriletnje okupacije je bila naša država zelo porušena. V razvalinah so tovarne, železnice, mostovi in hiše. Po osvoboditvi se je postavila pred nas ogromna naloga: spraviti v obrat tovarne in popraviti proge, da bo promet lahko v redu deloval. Najprej smo popravili manjše poškodbe, da smo lahko takoj začeli delati. To so bili prvi koraki za obnovo.

Toda mi moramo temeljito popraviti vse porušene proge, mostove, vlake, hiše... V nekaterih predelih naše države imamo na desetih kilometrov porušene proge, mnogo porušenih mostov na eni sami progi. Imamo brez števila poslopj, ki jih je okupator v svojem onemoglem begu porušil in požgal. Da bomo lahko vse to popravili in obnovili, potrebujemo mnogo železa. Naši rudniki železa so sicer že pričeli obratovati in delo v njih napreduje, toda njihova proizvodnja ne zadostuje vsem potrebam. Akcija za zbiranje starega železa je izredno važna; z njo bomo omogočili naši težki industriji najpotrebnejše surovine. Če ne bomo našim tovarnam preskrbeli zadostne količine starega železa, ne bomo mogli izdelovati tračnic, vagonov, železnih delov za mostove, travertiz itd. In če tega ne bomo izdelale, se bodo popravila teh tako važnih objektov morala odložiti.

Poleg proizvodov za tehnične in gradbene potrebe morajo naše tovarne izdelovati tudi orožje in orodje. Naša armada potrebuje dosti orožja; naši kmetje potrebujejo lopate, motike, pluge, krampe in drugo poljedelsko orodje; naši obrtniki morajo dobiti potrebne surovine za izdelavo svojih proizvodov. Vse to pa ne bo mogoče, če našim tovarnicam in livarnam ne preskrbimo zadostne količine starega železa.

Akcija za zbiranje starega železa je v teku po vsej naši domovini. Že iz prvih nepopolnih rezultatov je razvidno, da je bila sprejeta z veliko resnostjo. V Beogradu se je zlasti izkazala naša vojska. Vojaki so samo v Beogradu nabrali okrog 400 ton starega železa. Mladinske organizacije so ga nabrale okrog 200 ton, a razne ustanove in podjetja prav tako okrog 200 ton. Iz Kragujevca poročajo, da so zbrali okrog 40 ton starega železa, a v Iloku so v enem samem dnevu zbrali preko 5 ton.

Dnevi za pričetek kampanje so sicer že pretekli, toda zaradi tega ne smemo obstati. To akcijo, kot tudi akcijo za zbiranje drugih odpadkov, je treba stalno nadaljevati, ker so potrebe naše industrije sile velike. Brez presledka moramo delati na zbiranju starega železa vse dotle, dokler ne bodo krite potrebe naše industrije. Zaradi razširjenosti te akcije in njenega iz-

vajanja v bodočnosti moramo prepričati vsakega posameznika, kako potrebno je zbiranje starega železa. Propagando je treba izvajati po vseh podjetjih in ustanovah s predavanji in stenskiimi časopisi. Treba je, da se vsak posameznik navadi, da ne bo zavrgel nobenega odpadka; tedaj šele bodo akcije zbiranja odpadkov res stalne. Posebno je treba takšno akcijo voditi na vasi, ker je tamkaj mnogo starega železa in drugih odpadkov, po drugi strani pa so prav potrebe vasi po industrijskih proizvodih velike. Zato ne bo težko prepričati kmeta, kako potrebno je zbiranje starega železa in drugih odpadkov.

V zvezi s zbiranjem starega železa se postavlja vprašanje transporta zbranega materiala. To vprašanje je zelo težko, toda če je pri voditeljih te akcije iniciativa, se bo tudi to vprašanje rešilo. V Beogradu je sodelovala vojska pri tej akciji z velikim zanimanjem in s svoje strani stavila in razpolago potrebna prevozna sredstva. Do sedaj so se že pokazali vidni uspehi in zbrane so že značne količine starega železa v odrejenih zbirališčih. Vsekakor se mora vprašanje transporta ugodno rešiti, da se ne bi zgodilo isto kot v prvi akciji pred nekaj meseci, ko so zbrani odpadki ležali v zbirališčih na mesece, tamkaj propadali in se nihče ni pobrigal za nadaljnji transport.

Skoro se bodo videli rezultati te nove akcije. Tedaj bomo v stanu ugotoviti, kdo je največ pripomogel k uspehu. Hkrati naj ta akcija nudi znanen dohodek našim neobogatenim dečim, kajti ves dohodek zbranega starega železa je namenjen za neoskrbljeno dečo. Tako bo ta akcija dvakrat koristna.

Na osnovi prvega poročila o zbiranju starega železa se je ugotovilo, da je bila ta akcija ponekod izvajana brez določene načrta in čeprav so bile množevne, ekipe niso dosegle takšnih rezultatov, kot bi jih sicer lahko. Tega niso dosegle zavoljo tega, ker niso delovale v zvezi s podjetji in ker so na svojo roko prevzemale tovornjake in vagonce, kjer je bilo pogosto dosti napak (tovornjake je bilo ono železo, ki ga ne bi bilo treba, pločevina, emajlirana posoda in pogosto so bili nedopolnjeni vagoni odposlani in tako podražili transportne stroške). Po vsem tem razvidimo, da je treba delo na terenu prilagoditi navodilom podjetja. Tovarjenje starega železa se lahko vrši samo v soglasju s podjetjem.

Po dosedanjih poročilih je kampanja za zbiranje starega železa v polnem razmahu in gotovo bodo začetne organizacijske napake v teku same kampanje odstranjene. (»Rad«, štev. 28).

Kakšne so dolžnosti in pravice ljudskih tožilcev

Ljudski tožilci niso organi javnega tožilca. So njegovi sodelavci, ki predstavljajo zvezo med ljudstvom in javnim tožilcem, so samo organizacijska oblika sodelovanja širokih ljudskih plasti z javnim tožilcem pri njegovi nalogi, ki jo ima kot organ spošnega ljudskega nadzorstva. Oni sami ne morejo intervenirati, če opazijo kršitve zakonov, pač pa imajo dolžnost, da opozorijo javnega tožilca na to. Javni tožilec pa je potem dolžan, da intervenira.

Če pride do kršitve kakega zakona v konkretnem primeru, ima ljudski tožilec pravico in dolžnost, da skliče na sestanek delavce in nameščence svojega podjetja, kmete iz svoje vasi, oziroma nameščence svojega urada. Na tem sestanku mora ljudski tožilec zbrati vse podatke o izvršenem protizakonitem dejanju, sestaviti z ljudstvom skupno obtožbo ali prijavo ter se z ljudstvom dogovoriti o potrebnih ukrepih, da se preprečijo taka in podobna protizakonita dejanja v prihodnosti.

Dalje je ljudski tožilec pooblaščen in dolžan sprejemati od posameznikov iz podjetja (vasi, ulice, urada), za katero je izvoljen, ali od zunaj prijave in pritožbe ter vsa obvestila o kakem protizakonitem dejanju in vse to pošiljati javnemu tožilcu svojega mesta ali okrožja.

Na sodišču more ljudski tožilec nastopiti poleg javnega tožilca in v imenu svojega podjetja, kmetov svoje vasi, meščanov iz svoje ulice ali nameščencev svojega urada pojasnjevati politično naravo in družbeno škodljivost kazenskega dejanja, ki ga je kdo obtožen. Tako podpira ljudski tožilec v imenu ljudstva zahtevo javnega tožilca za kaznovanje krivcev.

Nepravilno je mnenje, da bo ljudski tožilec že nastopil pri javnem tožilcu zaradi manjših površnosti pri delu, manjših nepravilnosti in raznih drugih drobnih prestopkov. Osnovna svrha naših zakonov je, ohraniti, okrepiti in razširiti pridobitve narodno-osvobodilne borbe. Javni tožilec bo uvedel postopanje samo tedaj, kadar bo šlo za zavestni in zločinski namen, škoditi interesom narodno-osvobodilne borbe in samo v tej funkciji so ljudski tožilci sodelavci javnih tožilcev. Ne spadajo v področje javnega tožilca razni majhni nenamerni prestopki, površnost in samolamarnost pri delu, v kolikor so ti osamljeni, slučajni in redki pojavi, to je, v kolikor ti prestopki s svojo razširjenostjo in ponavljanjem ne preidejo v sistem in s tem ne izpremenijo svoje kakovosti in se ne pretvorijo v grobo, nemarno ali zavestno zločinsko dejavnost. Odpravljanje takih majhnih prestopkov spada v področje administrativnih nadzornih organov, pa tudi

v področje dela na splošnem sindikalnem in kulturno-prosvetnem polju.

Nastalo je vprašanje, ali morejo biti ljudski tožilci tovarni in podjetij člani odborov podružnic strokovnih organizacij oziroma člani odborov Ljudske fronte, če so ljudski tožilci vasi ali ulic. — Na vsak način so lahko člani odborov, če jih ljudstvo izvoli.

Pojavlja se tudi vprašanje, ali morejo ljudski tožilci prisostvovati sejam odborov sindikalnih podružnic, sejam odborov Ljudske fronte, Narodnih odborov, zadrudnih odborov, če niso člani teh odborov. Na to vprašanje je treba odgovoriti takole:

Če se za ljudske tožilce po naših vaseh, tovarnah, mestnih ulicah in uradih izvolijo najboljši tovariši in če bodo oni pri svojem delu res vodili delavce svoje tovarne, kmete svoje vasi, meščane svoje ulice v borbo za izvajanje naših ljudskih zakonov, bodo s tem opravljali ogromno in važno družbeno in politično funkcijo. S tem bodo pomagali tudi Ljudski fronti in njenemu prizadevanju, da se mobilizirajo široke ljudske množice za obnovo države, za okrepitev ljudske oblasti in očiščenje ostankov fašizma. S tem bodo dejansko pomagali Narodnim odborom, strokovnim organizacijam in zadrugam. Tedaj praktično ne bo nastopalo vprašanje, ali imajo pravico, da prisostvujejo sejam onih organov, katerim dajejo močno in stvarno podporo ter imajo za izvršitev njihovih nalog stvarne in vodilne zasluge.

Prav tako se ne more trditi, da imajo ljudski tožilci pravico pregledati knjige in administrativno poslovanje podjetij na splošno, ker bi bilo to nasprotno naravi in svrhi ustanovitve ljudskih tožilcev. Če pa ljudski tožilci menijo, da gre za kršitev zakonov, imajo pravico in dolžnost, da zbranimi obstoječimi podatki obvestijo o tem javnega tožilca.

Napačna je tudi trditev, da je ljudski tožilec podrejen javnemu tožilcu. Vprašanje podrejenosti sloni na službenem odnosu; takega službenega odnosa pa tukaj ni. Ljudski tožilec ima svoje dolžnosti in pravice, a on jih ne opravlja kot državni organ javnega tožilca, ker to ni, temveč kot družbeni organ delavstva tovarne, kmetov vasi, meščanov ulice ali nameščencev urada, kjer so ga izvolili. Njim je odgovoren za svoje delo, ker od njih prejema pooblastila. Oni so ga svobodno izvolili, mu pomagajo pri njegovem delu in ga nadzirajo, oni ga morejo zamenjati tudi z drugim.

Pri svojem delu se ljudski tožilci tesno naslanjajo na podporo strokovnih organizacij, na organizacije Ljudske fronte, AFŽ-a, ZMS in drugih množičnih protifašističnih organizacij, sodelujejo pa z javnim tožilcem neposred-

Zakon o izvajanju socialnega zavarovanja v območju demokratične federativne Jugoslavije, katerega je izdalo predsedništvo AVNOJ-a in je bil objavljen dne 4. maja 1945. leta, predvideva v prvi vrsti popolno unifikacijo vsega zavarovanja v naši državi. Na prvi pogled in za preprostega državljanja zakon ni prinesel prav nič novega, temveč samo potrdil staro stanje in dal blagoslov bivši, tako obsojeni centralizaciji zavarovanja. V resnici pa je z zakonom izvršeno revolucionarno dejanje, katerega dobre posledice bodo sicer vidne za ljajka šele v doglednem času, prve dobrine pa se bodo pokazale, ko bo Federalni zavod prišel z rednim poslovanjem.

Kaj pa nam nudi popolna unifikacija zavarovanja? Za celo območje države je postavljen samo en nosilec zavarovanja. Število članstva pri nosilcu zavarovanja oziroma pri Federalnih zavodih se bo povečalo, ker bodo poleg članov dosedanega splošnega zavarovanja (OUZD) prišli v sklop Federalnega zavoda tudi rudarji, železničarji, privatni nameščenci, pozneje pa tudi vsi javni in državni uradniki, poljedelci delavci ter osebe, ki izvršujejo samostojen obrt ter trgovci in svobodni poklici.

Vse ambulance, bolnice, sanatoriji in ostala zdravilišča, katerih lastniki so bili doslej različni zavodi ali institucije, bodo prišli v sestav unificiranega zavarovanja. Navajam nekoliko primerov: V zdravilišče za tuberkulozne na Klenovnik pri Zagrebu, ki je bilo doslej last splošnega delavskega zavarovanja, bodo v bodoče lahko sprejeti tudi rudarji in železničarji, isto velja za ostala zdravilišča in okrevališča v državi. — V bolnico v Trbovljah, ki je bila last Bratovske skladnice in namenjena samo za rudarje, bodo lahko sprejeti tudi vsi ostali člani ali njih svoji. Ambulatorijev bivšega Okrožnega urada se bodo lahko posluževali vsi člani, tako tudi rudarji in ostali. Doslej smo imeli primer, da se je mogel poslužiti röntgena v ambulatoriju OUZD v Mariboru samo član OUZD, v bodoče bo ta röntgen na razpolago vsem članom unificiranega zavarovanja. To velja za zobne ambulatorije, posamezne ordinacije specialistov itd. itd. Vse to je le stvar organizacije in bo lahko izvršeno v najkrajšem času.

Zaradi povišanja članstva bodo seveda narasli tudi prispevki. Ker bo zavod razpolagal z višjim kapitalom, bo mogel z denarjem bolj racionalno gospodariti ter ustanovljati nove ambulatorije, dosedanjem za opremiti z modernjšim instrumentarijem. Gradnja novih bolnic in zdravilišč se bo mogla v resnici izvajati. V bivši Jugoslaviji so bile redke bolnice, katere so gradile zavarovalne institucije, ker je vedno primanjkovalo denarja.

Nastavitev zdravnikov. Doslej sta dve, tri ali tudi več blagajni imela nastavljenega enega in istega zdravnika-specialista, v bodoče bo mogel Federalni zavod organizirati boljše zdravniško službo. Oglejmo si samo primer centraliziranega nudenja zdravniške pomoči v ambulatoriju OUZD v Ljubljani. Na Miklošičevi cesti je bil centralni ambulatorij, kamor so morali hoditi vsi člani in svoji, bivajoči v Ljubljani in neposredni okolici, ki so rabili zdravniško pomoč. Bolan delavec, ki je stanoval v Mostah, je moral napraviti najmanj pol ure do ene ure pešhoje ali se peljati s tramvajem k zdravniški ordinaciji. In to morda

no, ne pa po strokovnih organizacijah ali organizacijah Ljudske fronte.

Po ljudskih tožilcih sodelujejo široke ljudske plasti dejavno v izvajanju naših demokratiških zakonov v borbi za ohranitev, okrepitev in razširjenje pridobitve narodno-osvobodilne borbe.

Ljudstvo se zaveda ogromne važnosti svojih zakonov in odločno zahteva, da se ti zakoni izvajajo zoper vsakogar, ki jih krši. To odločnost dokazuje množične demonstracije zoper vojne zločince in spekulante po naših mestih in vaseh. V Karlovcu je demonstrialo zoper takšne zločince čez 5000 delavcev, ki so šli ob priliki procesa zoper neko skupino spekulantov na ulice in zahtevali stroge kazni za vse vojne zločince-spekulante. Za izvajanje naših zakonov so dali svojja dragocena življenja stotisoči najboljših sinov naših narodov. Če upoštevamo vse to, potem vprašanje, ali se naši zakoni izvajajo zoper kršitelje in na kakšen način se izvajajo, ni samo vprašanje kompetence in nadzornega delovanja določenih državnih organov, temveč je to vprašanje aktivnega sodelovanja širokih ljudskih plasti v borbi za zaščito njihovih stvarnih življenjskih interesov.

vsak drugi dan ali celo vsak dan. Pri tem pa je treba pibiti, da je tudi zdravnik OUZD stanoval v Mostah. Isto velja za delavstvo na Viču, v Šiški. To so bile tolikokrat peevane dobre strani centralizacije zavarovanja v bivši Jugoslaviji. Mi pa nočemo take centralizacije. Če smo unificirali zavarovanje in ustanovili Federalni zavod v Ljubljani, nismo rekli s tem, da bodo člani cele Slovenije morali iskati zdravniško pomoč v Ljubljani na Miklošičevi cesti, niti ne sme ostati pri starem za v Ljubljani stanujoče člane in svojece, temveč bo Federalni zavod preuredil zdravniško službo tako, da bo zdravnik za splošno prakso ordiniral v Mostah, na Viču, v Šiški itd. To ne velja samo za Ljubljano, to bo moralo veljati za celo Slovenijo. Čemu naj hodi mesečno na stotine bolnih članov in svojecev tako daleč k zdravniku, ako se more omogočiti zdravniška ordinacija bliže stanovanjem teh članov in svojecev. Le zdravnik-specialisti bodo ordinirali v centralnih ambulatorijih, kjer bodo članom in svojecem na razpolago tudi laboratoriji, fizikalna kopalnišča itd., katerih ni mogoče decentralizirati.

Prijave delavstva. Za prijavo delavcev in nameščencev bodo enotne tiskovine in bo za delodajalce odpadlo dvakratno prijavljanje: Za bolniško zavarovanje posebej in pokojninski zavod posebej. Vsi bodo zavarovani pri enem zavodu in za vse uslužbenca bo prejel delodajalec samo en plačilni nalog. Uvrstitev obratov v nevernotne razrede v bodoče odpade, ker je za vse obrate določen enotni ne-zgodno-zavarovalni prispevek 3%. — Uvrstitev v mezne razrede, ki je bila doslej različna za OUZD, Bratovske skladnice in Pokojninske zavode, je od 1. julija t. l. enotna. — Predpis prispevkov je enoten za vse kategorije delavstva in nameščentva ter znaša 28% zavarovane mezd (na delodajalca odpade 20,7%, na delojemalca 7,3%). Ti prispevki se razdelje sledeče: Bolniško zavarovanje 7%, nezgodno zavarovanje 3%, pokojninsko zavarovanje 9%, brezposelno zavarovanje 1%, družinsko zavarovanje 7,7%, pravna zaščita 0,3%. Prispevek je enak tako za delavca kot za nameščenca ter je višina prispevka odvisna le od zavarovane mezd, t. j. od zaslužka delavca ali nameščenca. Vse to poenotenje bo seveda vplivalo ugodno tudi na upravne stroške zavarovanja, ki se bodo znižali, ker se bo poslovanje poenostavilo. Ze s par uredbami je unifikacija zavarovanja znižala upravne stroške. Napram bivši centralizaciji je to že uspeh, dasi zelo majhen v primeri z nalogami, ki se bodo morale še izvršiti.

V najkrajšem času izidejo uredbe, ki bodo izenačile tudi dajatve v socialnem zavarovanju. Zakaj naj ima ena stroka delavstva višje dajatve kot druga, oziroma zakaj naj bi imela ena stroka boljše urejeno zdravniško službo kot druga? Ali ne potrebujejo v času bolezni vsi delavci in nameščenci ter njih svoji enako zdravniško oskrbo?

Organizacija kmetijskih strojnih postaj v Sloveniji

Obdelovanje zemlje je osnovni in poglavitni del kmetijskega gospodarstva. Ogromna površina zemlje, ki je ostala med vojno neobdelana, in bodoči ustroj ter organizacija kmetijske službe nas vodita k smotreni uporabi strojev. V to svrhu je ministristvo za kmetijstvo DFJ izdalo odredbo o ustanovitvi kmetijskih strojnih postaj in odredbo o kmetijskih strojnih službah v Sloveniji.

Strojna organizacija, predvsem pa obdelava zemlje s traktorji v Sloveniji je vezana na dve večji polji, in sicer na Ptujsko in Krško polje ter Prekmursko ravnino. Tu pridejo prvenstveno v poštev kmetijske strojne postaje, ki bodo imele poleg drugih strojev tudi večje število traktorjev. Za gorske predele so mišljene postaje, opremljene s stroji, ki jih zahteva gospodarstvo v neravninskih predelih. Organizacija kmetijskih strojnih postaj v Sloveniji je zamišljena tako, da bo v vsakem okrožju po ena ali dve glavni in tri ali štiri pomožne (podokrožne) postaje. To število je odvisno od značaja kmetijske gospodarstva, to se pravi, ali je v tistem rajonu oziroma predelu izključno kmetičko ali kmetičko-gozdno, gospodarstvo. Pomožne postaje bodo imele svoje podružnice v okrajih. Iz teh okrajnih postaj bodo stroji direktno na razpolago kmetom oziroma državnim posestvom, ali pa se bodo po potrebi v okrajih organizirale še krajevne postaje. Vsaka okrožna in podokrožna postaja bo imela vzporedno organizirano njej pripadajočo strojno delavnico. Naloga teh delavnic je, da sprejmejo in popravijo vse večje in manjše okvarjene stroje, stroje in orodja. Tako bo možno imeti vse stroje v dobrem stanju, kar je prvi pogoj za njihovo maksimalno zaposlitev.

V Sloveniji je predvidenih 5 okrožnih in 12 (podokrožnih) pomožnih postaj in prav toliko delavnic. Na čelu okrožnih in

V penzijskem zavarovanju so bile doslej ogromne razlike v rentah. Splošno delavsko zavarovanje je s triodstotnim prispevkom nudilo rente, ki so zadoščale za preživljanje rentnika jedva par dni. S povišanjem prispevka se bodo mogle dajati za 200% višje rente. Rudar ali privatni nameščenc, katerih pokojninsko zavarovanje je bilo finančno boljše urejeno, sta imela vedno strah, ako sta morala menjati službo in sprejeti delo v obratu, ki je spadalo pod splošno zavarovanje. Bala sta se, da izgubita pridobljene pravice glede pokojninskega zavarovanja, oziroma v kolikor so jim bile iste očuvane, da sta vendarle prišla iz dežja pod kap, ker je splošno zavarovanje glede pokojnin nudilo tako malo upanja na kolikaj ugodne rente. Vprašamo se, ali tako unificirano zavarovanje ne bo moglo nuditi delavcu ali nameščencu neko najnižjo ali tako zvano temeljno rento, ki bo nudila rentniku vsaj človeka dostojno življenje. Uverjeni smo, da bomo tudi to dosegli.

Pokojninski skladi. Bivša Jugoslavija, ki je stremela po strogi centralizaciji, je vendarle dovolila, da je nastalo desetine in desetine raznih pokojninskih skladov pri različnih bankah in zavodih v državi. Kdor je imel le delček vpliva pri režimovcih v Beogradu, pa je že dosegel dovoljenje za ustanovitev lastnega pokojninskega sklada. In smo dobili poleg množice pokojninskih skladov tudi množico predsednikov, ravnateljev in drugih varuhov teh skladov, ki so tam oblačili in vedrili, pa vlekli seveda tudi — honorarje. In če je bil pri banki proglašen konkurz — pa je vzel vrag tudi pokojninski sklad, ki je bil kot dolgoročna vloga naložen pri isti banki. Ali naj smatramo to kot blagoslov centralizacije beograjske čaršije v bivši Jugoslaviji? Zakon o izvajanju socialnega zavarovanja je z enim mahom vse to preprečil in razrušil. Zato tudi ni čudno, če slišimo, kako razni strici in tete moldujejo in posredujejo, naj bi ta in ta fond iz »socialnih« razlogov obstajal še dalje. Naenkrat velika ljubeznost do — bodočih upokojencev fonda XY ali fonda zamega ali pa do funkcij, katere je kdo pri tem fondu upravljal? Strnjenje vseh takih fondov v enem zavodu je uspeh unifikacije zavarovanja. Taka unifikacija pa more biti samo v korist zavarovancem in zato jo morajo zavarovanci, t. j. delavci in nameščenci le želeči, pozdraviti in — braniti.

V bodočih samoupravah Federalnih zavodov imajo delavci in nameščenci večino. V samoupravi so zastopani tudi delodajalci, in sicer iz državnega in privatnega sektorja gospodarstva. Če je zakonodajalec priznal večinsko zastopstvo delavcem in nameščencem, s tem še ni rečeno, da se delavstvo ne sme več brigati za te institucije. Po svojih sindikalnih organizacijah mora delavstvo ščititi zavarovalne institucije, jih podpirati ter sodelovati. Le s takim sodelovanjem bodo doseženi pričakovani uspehi, ki bodo koristili zopet samo delavcem in nameščencem.

podokrožnih postaj je upravniki s potrebnim številom mehanikov in voznikov-traktoristov. Vsaka okrajna postaja bo imela prav tako svojega upravnika, ki bo obenem izučen voznik-traktorist. Zato bo potrebno precejšnje število strokovnega osebja. V ta namen je ministristvo za kmetijstvo priredilo prvi traktorski tečaj na Krškem polju, a v začetku septembra je predviden še drug tečaj, verjetno na Ptujskem polju.

V Sloveniji smo imeli že prej mnogo strojnih zadrug, ki so bile samostojne ali oddelki peoimih kmetijskih zadrug. Sedaj se povsod organizirajo strojne zadruge in delavnice. Tako je v teku državna organizacija strojne zadruge s strojnimi delavnicami v Brežicah. V Mariboru se ustanavlja okrožna strojna postaja z delavnicami. V mariborskem okrožju že obstoji okrog 20 okrajnih strojnih postaj. Dobro organizirana strojna postaja je v Podgorcih, ki ima značaj podokrožne oziroma pomožne postaje. V okrožju Celja je v teku organizacija okrog 12 okrajnih strojnih postaj. Prav tako se tudi v Ljubljani ustanavlja okrožna strojna zadruga.

Izšla je zbirka

Pesem delu

Naroča se v upravi

»DELAVSKE ENOTNOSTI«
Ljubljana, Miklošičeva c. 22-11.

Cena din 10.—

Noben otrok v Jugoslaviji ne sme biti nepreskrbljen

Od 20. avgusta dalje se bo vršila po vsej Sloveniji in Jugoslaviji akcija pod gorenjim naslovom. Vojna je oropala nešteto otrok doma, vzela jim je starše in vsako zaslonbo in varstvo. Zato je skrb vse naše skupnosti, da poskrbi za mladino, ki je ostala brez zavetja.

Vsi vemo, da nam je okupator zapustil ruševine, vsi vemo, da so razrušene naše vasi, naše tovarne, naše ceste, železnice in mostovi, da so razrušeni tisti temelji gospodarstva, na katerih šele lahko zraste normalno življenje in blagostanje. Vse sile našega odgovornega vodstva so zatorej posvečene obnovi temeljev, obnovi prometa, obnovi produkcije. Ne moremo pričakovati, da bi čez noč pričarali domove za našo osirotelo mladino. Preden jih bomo dogradili bo minulo nekaj let. Otroci pa morajo imeti streho zdej, zdej potrebujejo obleke, obutve in prehrane, zdej potrebujejo varstva in ljubezni. Kakor smo vsa ta leta premagovali težave, tako moramo biti kos težavam tudi zdej. Vsi, ki so se vrnili iz taborišč, iz ječ in s prisilnega dela, vsi, ki so se vrnili iz gozdov, veda, kaj pomeni, da lahko mirno zaspiš in ti ni treba trepetati, če se pod hišo ustavi avtomobil ali če slišiš korake na cesti. Vsi, ki so živeli za žičnimi ograjami, ki so hodili vsako jutro na apel, vedo, kaj se pravi svoboda, znajo ceniti, kaj jim je že prinesla naša borba in poznajo sadove, ki bodo še dozoreli. Nobene hiše pa ni mogoče zidati pri strehi, marveč je treba začeti pri temeljih. Zato danes ne moremo zahtevati od naše mlade države, da bi mogla zadostiti vsem potrebam, kakor jim bo lahko takrat, ko bo imela zgrajene temelje novega doma z obnovljeno produkcijo.

Zdej je tak čas, da moramo še zafinitsi pas, da stojimo še vedno na bojišču, čeprav to ni več bojna poljana. Vsak izmed nas mora še vedno osredotočiti vse sile v borbenem delu, storiti vse, da pomagamo medsebojno drug drugemu.

Zelo napak bi bilo, če bi zdej, ko je izbojevana zmaga, držali roke križem, če bi hoteli od države samo jemati in ničesar dajati. Država smo mi in hiša, ki jo čuvamo in gradimo, je naša hiša. Pokazati moramo, da znamo biti dobri gospodarji, kakor smo dokazali v teh štirih letih, da znamo biti nepremagljivi borci. Bili pa bi slabi gospodarji, če bi ne vedeli, da je treba zgraditi in osigurati najprej osnove in da šele pozneje lahko gradimo v višino.

Kdor pravi, da ne moremo ničesar dati, ker ničesar nimamo, ta je v zelo veliki zmoti. Kajti ljudske množice so neizčrpna zakladnica sil. V svojih rokah imajo zlato, ki je več vredno od vsega bogastva sveta, to je sposobnost in voljo do dela; s tem svojim delom so sposobne ustvariti blagostanje zase in za ves svet. Delo je najvišja vrednota, ki jo pozna naša družba, in pripravljeno na žrtve, ljubezen do naše stvari, tisti granitni temelj, na katerem je stonela in zmagala naša borba.

Če se zdej v tej akciji za preskrbo otrok obračamo do najširših ljudskih množic, do podjetij, ustanov, do posameznikov in do množičnih organizacij, da nam pomagajo izvesti nujne zasilne potrebe za zaščito otrok, tedaj se obračamo do njih v zavesti, da se obračamo do prekaljenih borec, ki jih ni treba dvakrat pozivati na boj s težavami, ker so bili vsa ta leta neprestano na braniku naših osnovnih življenjskih interesov. Zaščititi moramo in zaščitili bomo vse otroke, ki so našega varstva potrebni.

Podjetja, ustanove, tovarne naj ustanavljajo v lastni režiji potrebne ustanove, zlasti dnevna zavetišča, plačujejo naj oskrbo v domovih za določeno število otrok, prevzamejo varstvo nad zavodi, domovi ali nad določenim številom otrok, preskrbujejo s hrano, obleko, obutvijo in drugimi potrebščinami domove, skupine ali posamezne otroke.

Posamezniki naj postanejo podporni člani domov, njih ustanovni člani, naj sami ustanavljajo domove, naj dajejo volila domovom, ob raznih prilikah organizirajo zbirke za domove (n. pr. namesto vencev, proslav itd.), plačujejo naj za enega ali več otrok oskrbovalnino v zavodu ali plačujejo samo delno, polovično, četrtinsko oskrbnino. Zlasti pa lahko posamezniki vzamejo otroka k sebi in ga lahko tudi posvojijo.

Množične organizacije so poklicane, da pomagajo na vseh področjih. Neizčrpen je okvir možnosti, v katerem se lahko udeležujejo množične organizacije. Pomagajo zlasti lahko krajevnim in okrajnim odborom pri evidenci nad otroki in materami, ki so potrebne socialne zaščite, strokovne zveze, AFŽ, ZMS, RK, OF lahko sodelujejo pri popisovanju otrok, lahko pomagajo delati spiske, ki jih morajo

imeti krajevni odbori, in kartoteke, ki jo morajo imeti okrajni odbori. AFŽ postavi v vsakem kraju dobrovoljno obiskovalko otrok. To je najbolj gotovo sredstvo, da otroci ne bodo pozabljeni. Poročala bo vsak mesec nadzorni varstveni okrajni komisiji. Pri vseh zavodih postavijo množične organizacije svoje odposlance v kuratorij, ki skrbi in vodi račune o vseh potrebah in o vseh vprašanih, ki zadevajo dom. Množične organizacije pomagajo iskati družine, kjer bi bili otroci dobro preskrbljeni. Organizirajo udarne delovne brigade za obnovo in gradnjo ter opremo domov. Posamezne organizacije pošiljajo lahko na svoje stroške otroke v domove in prevzemajo celotno skrb za otroke. Množične organizacije, mladinske, ženske in sindikalne organizacije porodnicam pomoč na domu v obliki hrane in jim zlasti tudi pošiljajo pomočnice za hišna dela, dokler porodnice same ne okrevaajo. Množične organizacije pomagajo pri organizaciji in opremi domov. Tekmujejo med seboj, organizirajo tekmovanje med posameznimi kraji, okraji in okrožji, kdo je bolj preskrbel otroke. Poskrbijo, da bodo posamezni uspehi tudi

propagandno izrabljeni. Organizirajo zbirne in razdeljalne baze za otroke in za material, organizirajo spremljevalce otrok.

Nešteto je možnosti, s katerimi se lahko pri vprašanju za preskrbo otrok izkažejo množične organizacije. Sindikalne organizacije, kot predstavniki delavstva, bodo pač tiste, ki bodo tudi v tem vprašanju imele odločilen pomen in avantgardno vlogo. Ni treba posebej poudarjati, da bodo prav sindikalne organizacije tiste, ki bodo organizirale delo samo, ki bodo organizirale po tovarnah in obratih udarniško prostovoljno delo za preskrbo naših brezdomnih otrok. Ni ga delavca v Sloveniji in ni ga v vsej Jugoslaviji, ki bi ne hotel žrtvovati ure na dan, če bo vedel, da bo ta ura ustvarila dom za nepreskrbljenega otroka. Kakor smo se vedno v vseh težavah z zaupanjem obračali do zavednega delavstva, tako mu prikazujemo v popolnem zaupanju tudi danes vse težave in vemo, da bo pripravljen pomagati in preprečevati zapreke, ki se zastavljajo mladinski zaščiti. Sindikati so tista organizacija, do katere se nismo še nikoli obračali zaman in do katere se obračamo tudi sedaj s pozivom, da z vsemi silami sodelujejo v akciji, ki nosi udarni naslov: Noben otrok ne sme biti v Jugoslaviji nepreskrbljen.

Milena Mohoričeva.

Delodajalcem na območju federalne Slovenije!

Poziv Zavoda za socialno zavarovanje, Pokojninskega zavoda in Glavne bratovske skladišnice v Ljubljani

Zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani, Pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani in Glavna bratovska skladišnica v Ljubljani ponovno pozivajo vse delodajalce na vsem območju federalne Slovenije, da pohite s predložitvijo ponovnih prijav za vse svoje uslužbence, ki so bili na dan 1. julija 1945, odnosno, ki so že ves čas pri njih zaposleni. Zadnji dan za predložitev teh ponovnih prijav se določa 15. avgust 1945.

Pri predložitvi teh ponovnih prijav naj delodajalci upoštevajo sledeče:

1. Kot dan vstopa v delo naj delodajalci označujejo na prijavnicih 1. julij 1945, odnosno, če je član vstopil v delo po 1. juliju 1945, dejanski dan vstopa v delo. Če pa delodajalec izvrši sedaj naknadno prijavo za uslužbenca, ki je v poslu že pred 1. julijem 1945 in ta še ni bil zavarovan, mora za takega uslužbenca predložiti uradu istočasno dve prijavnici, in sicer eno za dobo od dejanskega vstopa v delo do 30. junija 1945, in drugo ponovno od 1. julija 1945 dalje.

2. V primeru, da je uslužbenec v času po 1. juliju 1945 že izstopil iz dela, naj delodajalec istočasno izvrši ponovno prijavo in odjavo iz zavarovanja s tem, da izpolni oba dela prijavnice tiskovine, t. j. prijavnico in odjavnico.

3. Mnogi delodajalci odlašajo s predložitvijo ponovnih prijav iz razloga, ker mezdne in plače, še niso dokončno določene, zato poziva zavod v soglasju s Glavnim odborom ESZDN za Slovenijo v Ljubljani delodajalce, da morajo takoj prijaviti svoje delavce in nameščence.

Delodajalci obratov, v katerih so že določene mezde in plače, morajo prijaviti svoje delavce in nameščence z določenim zasluzkom.

Delodajalci, ki plačujejo svojim delavcem in nameščencem le akontacije, morajo prijaviti višino akontacije z navedbo obdobja, v kolikor in če presegaajo te akontacije doli navedene postavke.

Delodajalci pa, ki izplačujejo akontacije nižje, kot so spodaj navedene postavke, ali pa akontacij sploh ne dajejo, morajo prijaviti svoje delavce in nameščence v vsakem primeru vsaj začasno po nižje navedenih zasluzkih, ki ustrezajo najnižji stopnji drugega draginskega razreda. Ti minimalni zasluzki so stedeči v posameznih skupinah:

- a) za delavce nad 18 let starosti:
 - nekvificirani . . . Din 7,50 na uro
 - polkvificirani . . . » 9,50 » »
 - kvalificirani . . . » 10,50 » »
 - delovodje . . . » 13,50 » »
- b) delavce pod 18 let starosti 80 % mezd pod a);
- c) za vajence v obrtnih delavnicah in industrijskih podjetjih:
 - do 6 mesecev uka . . . Din 2.— na uro
 - od 6 do 18 mesecev uka » 3.— » »
 - od 18 do 30 mesecev uka » 4,25 » »
 - nad 30 mesecev uka » 5,50 » »
- d) za vajence v trgovinskih obratih, združenih organizacijah in podjetjih:
 - do 6 mesecev uka . . . Din 4,25.— na mes.
 - od 6 do 18 mesecev uka » 5,95.— » »
 - od 18 do 30 mesecev uka » 8,50.— » »
 - nad 30 mesecev uka » 11,05.— » »
- e) za nameščence pri vseh podjetjih, zasebnih ustanovah in organizacijah:
 - mesečno
 - I/1 pomožno tehnično osebje Din 1530.—
 - I/2 strok. upr. in tehn. osebje » 1615.—
 - II/1 priprav. nam. s sred. šolo » 1870.—
 - II/2 priprav. nam. z vis. šolo » 2040.—
 - III/1 nižji pomočniki . . . » 2210.—
 - III/2 višji pomočniki . . . » 2720.—
 - III/3 samostojni pomočniki . . . » 3400.—
 - IV/1 posebni poslovodje . . . » 3910.—
 - IV/2 splošni poslovodje . . . » 4420.—
 - V izredni strokovnjaki . . . » 5100.—

Navedene mezde in plače se smatrajo torej kot najnižje akontacije, katere morajo delodajalci izplačati glasom odredbe Narodne vlade Slovenije z dne 29. junija 1945 (Ur. list št. 13 z dne 30. junija 1945), ki

odreja, da se morajo izplačati na račun dospelih mezd in plač do nadaljnje odredbe predurjati v višini minimalnih postavk uredbe vezne vlade o ureditvi mezd in plač delavcev in nameščencev (Ur. list DFJ št. 227/24 z dne 21. aprila 1945, in Ur. list Nar. vlade Slovenije št. 9 z dne 16. junija 1945), pri čemer se morajo upoštevati tam določene skupine in zasluzki, ki jih navajamo zgoraj, upoštevajoč začasno v soglasju z glavnim odborom ESZDN drugi draginski razred za vse področje federalne Slovenije. Dokončne plače odnosno mezde bodo prijavili delodajalci kasneje s posebnimi tiskovinami za spremembe v zasluzkih.

4. Delodajalci morajo na prijavnici navesti točen naslov in sedež obrata (bivališče delodajalca, če ne biva v kraju obrata), predvsem je treba navesti pri raznih družbah ime in naslov lastnika.

5. Delodajalce obveščamo, da se računa od 1. julija 1945 dalje vrednost popolne oskrbe, t. j. hrane s stanovanjem, dnevno Din 18,25, mesečno Din 474,50, vrednost same hrane dnevno Din 14,50, mesečno Din 377.—.

6. Delodajalce obveščamo tudi istočasno o dovoljenih odbitkih po novi tablici mezdnih razredov, ki velja od 1. julija 1945 dalje:

V mezd. razr.	z dnev. zasl.	odb. za 1 dan
I	do Din 38.—	ni odbitka
II	od Din 38.— do Din 48.—	» » » »
III	» » » » 48.— » » 60.—	» » » »
IV	» » » » 60.— » » 72.—	Din 4,38
V	» » » » 72.— » » 84.—	» 5,26
VI	» » » » 84.— » » 96.—	» 6,13
VII	» » » » 96.— » » 120.—	» 7,01
VIII	» » » » 120.— » » 150.—	» 8,76
IX	» » » » 150.— » » 180.—	» 10,95
X	» » » » 180.— » » 210.—	» 13,14
XI	» » » » 210.— » » 240.—	» 15,33
XII	nad » 240.—	» 17,52

Tedenske zasluzke ugotovite, če pomnožite dnevne zasluzke s 6, mesečne zasluzke dobite, če pomnožite dnevne s 25.

7. Zaradi uveljavljenja enotnega starostnega prispevka (9% od dnevne zavarovalne mezde) za delavce in nameščence od 1. julija 1945 dalje je izvršena s prijavo pri podpisnem zavodu že tudi istočasno prijava v pokojninsko starostno zavarovanje, katero bo izvajal Federalni zavod enako za delavce in nameščence.

8. Ponovne prijave morajo predložiti tudi delodajalci, ki zaposlujejo v svojih domačih gospodinjstvih sluškinje, kuharice, postrežnice in podobno, z navedbo odredene mesečne akontacije Din 300.— in pripadajočih naravnih prejemkov za sluškinje. Za ostalo osebje v domačih gospodinjstvih morajo delodajalci prijaviti zasluzke po minimalnih postavkah (glej pod 3., a, b).

9. Rudarska in topliška podjetja pa se opozarjajo, da za svoje delavstvo v prijavah navedejo tudi zvanje in v soglasju s krajevnimi strokovnimi organizacijami kategorijo zaposlitve v skladu z določbo § 54. pravil Bratovske skladišnice, odnosno v skladu s posebnimi pravilniki o uvrščanju topliškega osebja v kategorije, ki so bile svojkasno sprejete v soglasju med delavskimi zaupniki in podjetniki.

Zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani
Pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani
Glavna Bratovska skladišnica v Ljubljani

Vse Okrožne odbore OF, Okrajne odbore OF, Krajevne odbore OF in vse vojaške ustanove vljudno obveščamo, da bomo ustavili pošiljanje lista »Delavske enotnosti«, če do 1. septembra ne bodo poravnali zaostale naročnine.

Še o obrtnih obolenjih Kronično zastrupljenje s svincem

Kronično zastrupljenje s svincem je najbolj pogosta obrtna bolezen.

V današnji dobi je uporaba svinca in svinčenih spojin zelo široka v najrazličnejših panogah industrije. Število obrtnih zastrupljenj s svincem presega število vseh ostalih obrtnih zastrupljenj.

Strupen je svinec, strupene pa so tudi prav vse svinčene spojine. Strupenost spojin je odvisna od topljivosti svinčenih spojin v telesnih sokovih. Nekatere spojine niso topljive v vodi, so pa v serumu, v pljučih in želodčno-črevesnem soku, in torej strupene.

Da je svinec strupen, so ljudje ugotovili na podlagi izkustva. V zadnjem času so znanstveniki z različnimi poskusi na živalih, predvsem na mačkah, prišli do sledečih zaključkov: Najbolj hitro izzove zastrupljenje tisti svinec, ki ga kot fin prah ali kot svinčeno paro vdihavamo. Svinec, ki ga pojemo, prav tako povzroči zastrupljenje, a zato so potrebne znatno večje količine kakor za zastrupljenje preko pljuč. To pa zato, ker se velika večina svineca veže z žveplom v črevesju v slabo topljiv svinčen sulfid; tudi jetra vežejo in zadržijo precejšnje količine svineca. V izrednih primerih posrkamo tudi preko kože toliko svineca, da nastane zastrupljenje, in sicer tedaj, če večjo površino kože premažemo s kakšno svinčeno spojino (n. pr. pri gledaliških igralcih, če uporabljajo sminko, ki vsebuje svinec).

Svinec je kumulativen strup. Če dnevno vdihamo le eno tisočinko grama svineca ali pojemo tri tisočinke grama svineca in to ponavljamo več let, že lahko obolimo za kroničnim zastrupljenjem s svincem. Večje količine lahko povzročijo kronično zastrupljenje že v nekaj tednih.

Na poskusnih živalih so ugotovili, da povzročijo zastrupljenje prej in veliko manjše količine, če dajemo poskusni živali istočasno tudi alkohol.

Svinec, ki ga vdihavamo, pride iz pljuč neposredno v kri in po njej v vse dele našega telesa. Manjše količine ledvice izločijo. Če so količine večje, se svinec v glavnem zadržuje v kosteh in jetrih. Svinec, ki ga pojemo, se v glavnem izloči z blatom. Tisti svinec, ki ga vlasnice iz črevoja posrkajo, gre najprej v jetra, ki ga deloma zadržijo, deloma ga vežejo na različne snovi, da ga napravijo manj strupenega. Iz jeter pride svinec v kri.

Strupen je tisti svinec, ki kroži v krvi. Svinec, ki je vezan v kosteh ali jetrih, ni nevaren.

Če krožijo po telesu večje količine svineca, nastanejo hušje, sabukutne oblike svinčene zastrupljenja — kolike in možganska obolenja. Če pa krožijo dalj časa majhne količine svineca po krvi, nastanejo kronične oblike zastrupljenja — ohromitve živcev, otvare ledvic in ožila.

To je potrdil poskus angleških zdravnikov, ki so 200 pacientom, ki so imeli raka, vbrizgavali kot zdravilo v žilo različne količine svinčenih sol. Manjše količine niso izzvale nobenih posledic, a večje količine so pri velikem številu bolnikov izzvale koliko, 2 bolnika sta dobila težko možgansko obolenje (encephalitis), 4 so dobili motnje vida, eden pa je oslepel. Učinkovito na potek rakastega obolenja te injekcije niso delovale.

Najbolj znana oblika zastrupljenja s svincem je svinčena kolika. Običajno ima oboleni že prej težave z želodcem in krče v trebuhu, ki potanejo na višku bolezni tako hudi, da se oboleni od bolečin meče po tleh, stoka in se znoji. Tipično za koliko je, da je bolnik ves čas napada zaprt (obstipiran). Vročina je normalna, včasih pa tudi zvišana do 38°. Žila utriplje počasi in slabo. Napad traja 2 do 8 dni. Bolečine prenehajo takoj, ko dobi bolnik stolico. Koliko zdravimo z morfinem in atropinom ter odvajalnimi sredstvi (ricinusom). Izredno hude bolečine, trd trebuh in temperatura pogosto zavežajo zdravnika, da boleznini ne spozna pravilno in jo zamenja z vnetjem slepiča ali udeleščeno kilo. Operacija pri takšnih bolnikih nič ne pomaga. Krči, ki zbog operacije seveda ne ponehajo, povzročijo, da se potirajo operacijski šivi in nastanejo neprimerno in nevarne komplikacije.

Zelo znana okvara, ki jo povzroči zastrupljenje s svincem, je ohromitev živca radialis, ki oživčuje tiste mišice na podletih, s katerimi iztegemo roko v zapestju, če gleda dan navzdol.

Zelo občutljive za zastrupljenje s svincem so možganske celice. Znaki za obolenje možgan so zelo različni in se ravnaajo po tem, katere grupe celic so uničene ali oboleni. Nekatere bolnike boli glava, drugi slabost, spijo, so razdražljivi, hitro utrudljivi, izredno občutljivi za alkohol; nekateri doživijo božjasti podobne napade in delirije, pri drugih se pojavijo halucinacije.

Svinec, ki se izloča preko ledvic, uničuje ledvične celice, da niso več sposobne izločati strupenih produktov preosnove. Posledice so iste kakor pri kroničnem vnetju ledvic.

V rdečem kostnem mozgu se tvorijo rdeča krvna telesa. Pri zastrupljenju s svincem se pojavijo v nekaterih rdečih krvnih telesih temne pike (bezofilno punktirani eritrociti) in količina krvnega barvila v rdečih krvnih telesih je občajno znižana. Pojavijo se tudi spremembe v beli krvni slidi (limfocitosis).

Pri vseh zastrupljenjih s svincem nastanejo predvsem na odvodnicah tipične okvare mišičnega sloja žil.

Za razpoznavo zastrupljenja sta važna dva znaka: svinčen kolorit in svinčen rob na dlesnih. Svinčen kolorit imenujemo tipično sivorumenno barvo kože obraza in rumenkasto barvo blečnice. Svinčen rob na dlesnih pa je tenka črta na skrajnem delu dlesni svetlomodre do črne barve. Nastane tako, da se svinec iz drobnih žilic dlesni spoji z žveplovodikom v črn, netopen žveplov sulfid. Žveplo vodik nastane

pri razkroju beljakovinske hrane v ustni duplini, posebno če niso zobje negovani. Pri tistih, ki si čistijo zobe, torej občajno ne bomo dobili svinčenege roba.

Zastrupljenje s svincem zdravimo tako, da lajšamo posamezne nevrščnosti, ki jih svinec povzroča (simptomatsko zdravljenje), in tako, da z različnimi zdravili skušamo doseči to, da bi čim manj svineca krožilo po krvi (kausalno zdravljenje). Pri akutnih obolenjih dajemo zdravila, ki vežejo svinec in ga deponirajo v kosteh (kalcij, mleko), pri kroničnih pa previdno skušamo na organe rahlo vezan svinec izločiti iz telesa (jodkali, fosforjeva kislina, soda bikarbona).

Ker vsi ljudje niso enako občutljivi za zastrupljenje s svincem, je važno, da zdravnik vsakega, ki vstopa v službo v svinčeni industriji, pregleda in izloči od dela v svinčeni industriji predvsem jetične, bolne na ledvicah, božjastne, pijance, sfilitičke, slabokrvne, tiste, ki imajo čir na želodcu in dvanajsterniku in splošno vse ženske, ker svinec izzove splav in ker kvarno vpliva na zametek. Ženska, ki je zastrupljena s svincem, pogosto rodi defektne otroke. Priporočljivo je, od dela s svincem izključiti mladoletnice, ker se ti ne znajo tako paziti kakor odrasli in je tudi nežen organizem, ki se še razvija, občutljivejši od organizma odraslih.

Vsak delavec v svinčeni industriji bi moral vedeti, da je svinec strup in da so strupene tudi vse spojine svineca. Moral bi paziti, da bi ne vdihaval svinčenih prah in svinčenege prahu in da bi z umazanimi rokami, z jestvinami ali cigareti ne prinal šal svineca v usta. Alkohol pospešuje zastrupljenje s svincem, zato je treba propagirati zmernost odnosno abstinenco med delavci, ki imajo opraviti s svincem. Do sedaj so našli delavci zastrupljeni s svincem preganjali z žganjem in vinom.

Močna, predvsem mastna hrana krepi telo in tudi preprečuje resorbcijo svineca iz želodca v črevesje. Sicer vemo, da je tisti svinec, ki ga vdihavamo, veliko bolj nevaren kot tisti, ki ga pojemo. Vendar nekateri priporočajo pitje mleka pred in med delom, ker baje prepreči, da bi se svinec iz želodca resorbiral.

Povsod, kjer se uporablja svinec, je treba sprovesti čim popolnejšo tehnično zaščito. Kjer se le da, naj se svinec zamenja z nestrupenimi ali manj strupenimi snovmi. Kjer se razvijajo svinčene pare ali svinčen prah, je treba poskrbeti z dobrimi sesalnimi napravami za odvajanje pare in prahu. Z mehanizacijo dela je treba poskrbeti, da delavci čim manj pridejo v stik s strupenimi snovmi.

Tudi z najboljšo tehnično zaščito ni mogoče preprečiti vseh zastrupljenj s svincem. Ker je znano, da je svinec kumulativen strup, ki izzove zastrupljenje lahko šele po več letih, čeprav prihajajo v telo dnevno le prav majhne količine, je jasno, da bo veliko manj zastrupljen s svincem, če bomo pri nevarnih delih skrajšali delovni čas in če bomo delavce pri nevarnih delih menjavali in jih zaposlili izmenoma pri nevarnih delih, nato pa pri popolnoma nevarnih.

Kdor ima prve znake zastrupljenja s svincem, mora prenehati za določeno dobo z delom, kjer preti nevarnost zastrupljenja. Zato je važno, da so vsi delavci, ki imajo opraviti s svincem, pod kontrolo zdravnika, strokovnjaka za obrtno boleznitva s periodičnimi pregledi odloči od nadaljnega zastrupljenja tiste, ki imajo prve znake zastrupljenja in tako prepreči, da ne pride do težjih, neozdravljivih zastrupljenj.

V Sloveniji je veliko podjetij, kjer so delavci izpostavljeni svinčenemu prahu in param. V Mežici n. pr. kopljejo svinčeno rudo in jo nato talijo ter pridobivajo svinec. V cinkarni v Celju talijo cinkovo rudo, ki pa vsebuje 2,3 % svineca. Prav tam izdelujejo minij, ki je zelo strupena svinčena barva. Minij izdeluje tudi tovarna Medić & Zankl v Domžalah. Sobo- in črkoslikarji še danes uporabljajo strupene svinčene barve — svinčeno belilo in minij. Prav pogosta so kronična zastrupljenja s svincem v oddelkih, kjer spakajo (lotajo), posebno, ker pri tem delu podjetniki najrajši zaposlijo ženske, ki so bolj pripravne in okretne kot moški. Svinčenemu zastrupljenju so izpostavljeni tudi tiskarji, predvsem stereotiperji in pomožni delavci v stereotiperskih delavnicah, kjer tale in vlivajo svinec v kalupe.

V Sloveniji je tehnična zaščita zelo pomankljiva. Tudi zdravstvene propagande v tej smeri skoraj ni bilo, ker zdravniki sami niso stali vedeli o zastrupljenju s svincem. Država za obrtno in industrijsko higieno ni imela smisla ter so oblasti nerade videle, če se je preveč pisalo o slabih higienskih razmerah po naših tovarnah, češ da diši to po komunizmu.

Najbolj važno pri zdravljenju zastrupljenja s svincem je to, da oboleni takoj preneha z delom, kjer je izpostavljen ponovnemu zastrupljenju, dokler ima le najmanjše znake svinčenege zastrupljenja. Še ko teh znakov ni več, je priporočljivo, da si poišče delo, kjer ne bo imel prav nobenega opravka s svincem, ker so vsi tisti, ki so že imeli kdaj zastrupljenje s svincem, za ponovno zastrupljenje mnogo bolj dovzetni kakor tisti, ki zastrupljenja še niso imeli.

Dr. L.

Zveza delavcev in nameščencev oblašilne in sorodnih strok podružnica Ljubljana vabi vse pomočnike(-ce) kakor tudi vse vajence(-ke), da se gotovo udeležijo se. stanika na katerem bomo razpravljali o naših plačah in o pripravah za sklepanje kolektivnih pogoib.

Sesnanek bo dne 21. avgusta 1945 ob 19. uri v mali dvorani bivše Delavske zbornice, Čopova ulica, vzhod skozi zadnja vrata.

O nalogah in vsebini kulturno prosvet. dela Enotnih strokovnih zvez

V vsaki podružnici je tudi kulturno-prosvetni odbor. Člani tega odbora naj bodo po možnosti iz vseh oddelkov podjetja. V večjih tovarnah se lahko po oddelkih postavijo pododbori. Če tovarna dela v izmenah (šiftnih), potem mora imeti v vsaki izmeni in v vsakem oddelku osebo, ki je odgovorna za kulturno-prosvetno delo. Kulturno-prosvetno delo ne sme nikoli prenehati ne glede na to, kdaj delavci delajo. V kulturno-prosvetni odbor pridejo tudi člani podružnice, ki so odgovorni za kulturno-prosvetno delo. Poleg članov odbora morajo imeti posamezni oddelki tudi nekaj aktivistov, katere je treba sistematično usposobljati za bodoče voditelje kulturno-prosvetnega delovanja. Ti aktivisti morajo biti podpora in opora vsemu delu v obratu. Zlasti je v kulturno-prosvetnem delu potrebna pravilna razdelitev ljudi in dela. Za to delo moramo postavljati ljudi, ki imajo že skušnjo ali pa željo in nagibenje do tega dela. Poleg tega morajo biti tovariši, ki so odgovorni za kulturno-prosvetno delo takšni, ki se ne menjajo pogosto, kajti na ta način bi morali z delom vedno znova začeti.

Dvig izobrazbe

Iz posameznih poročil in člankov lahko razvidimo, da nekatere podružnice razumejo svoje kulturno-prosvetno delovanje le v okviru kulturnih in telesno-vzgojnih društev. Takšno gledanje je ozko, pomanjkljivo in nepravilno. Kulturna in telesno-vzgojna društva seveda spadajo v kulturno-prosvetno delo, toda so le majhen del tega. Vsebinska in naloge kulturno-prosvetnega dela so mnogo širše in med najvažnejšimi v obnovi domovine.

To delo mora biti osredotočeno na dvig splošne kulture in na politično prevzgojitev množic. Zato morajo kulturno-prosvetni delavci v tovarnah in obratih organizirati tečajne in šole za dvig splošne izobrazbe na osnovi učnega programa za srednje šole. Cilj za dvig splošne kulture do stopnje srednje izobrazbe odpira pot za splošno višjo strokovno in politično izobrazbo.

Preдавatelje za te tečajne in šole, v katerih bodo delavci črpali splošno izobrazbo, naj podružnice dobijo iz vrst prosvetnih delavcev. Vzoredno s splošnim poukom moramo po istem načelu organizirati strokovne šole in tečaje za višjo kvalifikacijo delavcev svojega podjetja. V teh strokovnih šolah naj predavajo tehniki in strokovnjaki tistega obrata ali tovarne.

To bi bilo v glavnem vprašanje šol in tečajev, katere morajo podružnice takoj organizirati.

Vzgoja delavcev

Poleg tečajev in šol morajo podružnice organizirati množično kulturno-prosvetno vzgojo delavcev. Izdelati morajo načrt za stalna predavanja (ki naj bodo vsaj enkrat tedensko), katera bi zajela teme iz splošnih ved, dalje o strokovnih organizacijah v Sovjetski zvezi, kakor tudi politična in strokovna vprašanja. V ta načrt damo lahko tudi predlovanje referatov in sklepov prvega kongresa ESZDN Srbije, ki naj se izkoristijo za popraviljanje moralnih napak v delu podružnice. Kot predavatelji naj sodelujejo člani krajevnih strokovnih zveznih svetov, člani odborov Osvobodilne fronte, prosvetni delavci in strokovnjaki.

Ob nedeljah je treba s kulturnimi in telesno-vzgojnimi društvi organizirati skupne izlete ven iz mesta. Te izlete lahko organizirajo posamezni oddelki, a tudi vsa tovarna. Tovarne in obrati morajo ustvariti stalno zvezo in sodelovanje z okoljskimi vasi, kamor bodo hodili na skupne izlete in kjer bodo obenem lahko vršili kulturno-prosvetno in politično delo, a kadar bo na polju dosti dela, bodo pomagali kmetom tudi pri kmečkem delu. Na ta način bodo delavci doprinesli mnogo k utrditvi narodne oblasti in h krepitvi zveze med delavci in kmeti.

Na teh izletih po vaseh morajo delavci seznaniti kmete s svojim udarniškim delom pri obnovi domovine in jim prikazati naloge za njihovo aktivno sodelovanje v obnovi, za kar najboljše in najcenejše prekrbovanje mest z živili in tovarni surovinami. Cenena in dobra preskrba mest pospešuje preskrbo vasi s ceninami in neobhodno potrebni industrijski proizvodi.

V prav tako odnose morajo podružnice stopiti z najbližjo vojašnico naše junaške Jugoslovanske armade. Delavci naj pošljejo v vojašnice delegacije svojih udarnikov, ki bodo vojake seznanile s svojim udarniškim delom. Delavci naj povabijo vojake k sebi v tovarno, da se tudi oni spoznajo z vojaškim delom in življenjem. Vojaki bodo delavcem lahko marsikaj povedali iz svojega junaškega boja, pa tudi razložili razna politična in vojaška vprašanja. Prav tako naj organizirajo skupne prireditve itd.

Časopisi in knjige

V tovarnah in obratih morajo organizirati stenske in ustne časopise. Stenski časopis naj bo veren odraz resničnega življenja tovarne. Če se zgodi, da pride v tovarno nekdo od zunaj, mora takoj dobiti silko tovarne ali obrata! V stencisu naj bodo na vidnem mestu imena, slike, izkušnje in metode dela najboljših delavcev-udarnikov, a tudi imena in karikature zašušantov, lenob in vseh tistih, ki se držijo ob strani. Takšno stvarno gradivo mora prinašati stenski ali ustni časopis.

Ustni časopis ne sme biti dolg, največ pol ure. Nekateri napačno imenujejo ustni časopis cele referate in zabave.

V vsaki tovarni mora biti tovariš ali tovarišica, aktivist, ki skrbi za razširjenje tiska in ki mora imeti svoje pomočnike v vsakem oddelku. Drugi tovariš odgovarja za stencis, vodi njegovo uredništvo in organizira dopisništvo za stenski, ustni, a tudi za centralni časopis. Dopisništvo za centralne, strokovne in druge časopise je zelo važno. Koliko imamo krasnih primerov dela v tovarnah, na kulturno-prosvetnem polju in v udarniškem delu, toda o njih nihče ne ve, ker delavci o njih ne pišejo. Dostikrat slišimo: »saj veš, mi pač ne znamo pisati.« Zelo dobro in koristno bi bilo, če bi se organizirali posebni tečaji za dopisništvo.

Po obratih moramo organizirati kolektivno branje časopisja, in sicer med opoldanskim odmorom ali po končanem delu.

To branje ni treba, da traja več kot pol ure. Informacije iz časopisov in skupno poslušanje radijskih oddaj strokovnih organizacij je zelo važno, kajti časopisja je sorazmerno malo in zaradi prometnih ovir pride dostikrat na cilj z zamudo.

Te informacije kakor tudi vse kulturno-prosvetno delo naj se vrši v posebnih, za to določenih prostorih (»prosvetni kotiček«). Tovarne morajo organizirati primerne čitalnice, knjižnice, klube in kulturne domove. Če ne morejo tega organizirati samostojno, naj to izvedejo na strokovni osnovi v mestu ali pri krajevnem strokovnem zveznem svetu. Dobro bi bilo tudi, da bi organizirali posebne krožke za branje leposlovnih knjig. Na ta način se popularizira dobra knjiga, a obenem se dviga kulturna in politična raven našega delavca.

Kulturna društva: pevski zbori, glasbeni, recitacijski in dramski odseki morajo stremeti za tem, da kar najbolj dvignejo kakovost svojega dela. Stare stvari je treba zamenjati s sodobnim, novim narodnim ustvarjanjem, ki mora biti izraz današnjih dni in bodočega razvoja naše države. To nikakor ne pomeni zametavanja narodne in klasične umetnosti. Pričakujemo, da nam bodo sodobni pisatelji in umetniki pomagali pri tem, kajti zdaj ne morejo reči, da se bojijo pisati napredne in realne stvari.

Društva naj organizirajo medsebojno tekmovanje, katero bo imelo najboljše prireditve itd.

Telesna vzgoja

Tudi telesna vzgoja mora dandanes imeti novo vsebino. Včasih je služila za paradno gosposkim otrokom. Zdaj pa mora postati množična in služiti ljudstvu v mestih in na deželi. Poleg zdrave vzgoje našega prebivalstva mora dajati vzgledne primere v udarništvu, obnovi in v obrambi naše domovine.

Vsa naša kulturna in telesno-vzgojna društva morajo poleg kulturnega in telesno-vzgojnega izpopolnjevanja prav tako dvigati splošno kulturo in strokovno znanje svojega članstva. To je zlasti važno za voditelje teh krožkov in društev. Samo s takšnim vsestranskim poukom bodo društva lahko zadostila zahtevam sedanjega časa in bodočnosti.

Naša društva naj se obračajo za pomoč na gledališča, glasbene šole itd., ki bodo prav gotovo pripravljene, da jim pomagajo.

Vsak direktor tovarne in šef podjetja mora seznaniti delavce z načrtom in programom tovarne kakor tudi s splošno perspektivo vsakega meseca ali vsaj četrtletja. Delavce obnavlja domovino s svojimi strojnem na delovnem mestu. Na osnovi

stvarnega načrta, programa in perspektive delavce lahko najbolje organizira svoje udarniško delo. Vse delavske množice moramo mobilizirati za krepitev discipline, dvig proizvodnje, za tekmovanje, kontrolo, za izboljšanje preskrbe delavcev, za boj proti lenarjenju. Za to moramo izkoristiti sestanke, stenske in ustne časopise. Naše kulturno-prosvetno delo mora zajeti vsa gornja vprašanja. To so najosnovnejše naloge in vsebina kulturno-prosvetnega dela tovarniških podružnic za dvig kulturne in politične stopnje delavcev.

Delovna disciplina

Poleg podružnic v tovarnah imamo podružnice nameščencev in prosvetnih delavcev, katere imajo poleg omenjenih nalog še svoje posebne naloge.

Nameščenske podružnice morajo napovedati energičen boj pisarniški birokraciji. Delovna disciplina po naših pisarnah je zelo slaba. Uradniki berejo med delovnim časom časopise, čistijo si nohte itd. Pred vrati pa čakajo stranke po pol, a včasih tudi po ves dan, da bi opravile nujne zadeve. Ko po dolgem čakanju vendar pridejo v pisarno, zvedo, da to vprašanje ne spada sem in naj grejo v drugo pisarno. Tam delavce spet čaka prav toliko časa kakor prej in izgublja svoj dragoceni čas.

Zato mora zavzeti dvig delovne discipline in likvidacija tega zloglasnega birokratičnega mesta v kulturno-prosvetnem delu teh podružnic. Delavci-udarniki morajo pri tem sodelovati in organizirati delo tako, da bodo lahko najhitreje opravili svoje zadeve po pisarnah.

Podružnice prosvetnih delavcev morajo s kulturno-prosvetnim delom prevzgojiti svoje članstvo na osnovi novih sodobnih nalog. Člani prosvetnih podružnic morajo na svoja ramena prevzeti velik delež kulturno-prosvetnega dela v mestih in zlasti na deželi. Novi pogoji zahtevajo novega učitelja, predavatelja, profesorja itd.

Takšna vsestranska in množična organizacija kulturno-prosvetnega dela bo zagotovila boljše in hitrejšo obnovo domovine, utrčila bo ljudsko oblast, okrepila zvezo delavcev in kmetov, izboljšala bo materialne pogoje delovnega ljudstva mesta in vasi in poglobila razredno budnost.

Izboljšanje materialnih pogojev delovnega ljudstva je odvisno od ljudstva samega, od njegovih naporov in žrtv.

Uspeh zgoraj razloženega kulturno-prosvetnega dela je v glavnem odvisen od dobre in pravilne organizacije, ki jo bodo izvedli naši vodilci kulturno-prosvetnih delavci po podružnicah in od pomoči, katero jim bodo dajali krajevni strokovni zvezni sveti.

Uradin Burić (iz »Rad-a«).

Delavci na svojem družabnem večeru

Prejšnjo soboto zvečer so priredili delavci ruske tekstilne industrije v svoji tovarni družabni večer. Kdor je stopil med nje, pač ni mogel verjeti, da so ti za zabavo pripravljene prostori bili še večeraj in predvečrajšnjim sami na pol požgani zidovi. Vse belo, vse čisto, vse v svežem cvetju, toplo obsevajoče barve naše trobojnice — počutili si se kakor doma.

Kakor je bil pripravljen ta okvir zabave na ruševinah, ki jih je zapustila vojna in jih je cvetje zakrivalo, tako je delavstvo v svojih dušah prekrilo bolečine prestanih časov z veseljem, ki ga doslej še ni poznalo: zbrali smo se tu vsi, od vodje tovarne do slehernega delavca. Delamo skupno, veselimo se skupno — ena družina smo. V brez-

mejni prostor sme spet zveneti naša beseda in naša pesem!

Zastopnik okrožja tov. Herman je ob otvoritvi večera spregovoril zbranim nekaj toplih besed. Spomnil nas je, kako drago je bila plačana naša svoboda, koliko dragoceni življenj je bilo žrtvovanih v naših gozdovih, kako brezmejno je bilo trpljenje naših internirancev v koncentracijskih taboriščih. In naša stvar je zmagala! Vendar danes ni časa, da bi lahko mirno počivali na lavrikah svoje zmage. Še obstoje temne sile reakcije, ki hočejo rušiti, kar smo mi ustvarili. Tega pa mi nikoli ne bomo dopustili!

Po njegovih besedah, ki so nas tudi v veselih urah spominjale na vse tisto, česar ne moremo pozabiti v nobenem trenutku svojega življenja, je zazvenela pesem, je zaigrala godba, zažvenketali so kozarci in plesni prostor je oživel. Razvila se je pristrana zabava, ki nas je še tesneje povezala in zblížala.

N. S.

Pesem delu

Izšla je nova pesmarica pod naslovom »Pesem delu«, ki jo je izdal in založil Glavni odbor ESZDN za Slovenijo v Ljubljani.

Pesmarica obsega 22 pesmi, med njimi 4 delavske, 4 domoljubne, 11 partizanskih in 3 ruske.

Ob delavskih sta domači štefanovičeva »Zdravo« in Prelovičeva »Slava delu«. »Delavski pozdrav« in »Bratje, le k soncu« sta mednarodni, kajti že davno pred vojno so jih peli ruski, francoski in drugi delavci vsa ga sveta, vsak v svojem jeziku. Celu v Italiji sem nalezl na nekatere delavce, ki so te pesmi poznali. Naši delavski zbori so peli pred vojno še v izvirni harmonizaciji, le prevodi besedil so bili večinoma zelo slabi. Med osvobodilno vojno so te pesmi zanesli med partizane naši delavci, borci pa so jih prikrójili po svoje. Zlasti se je spreminjala pesem »Bratje, le k soncu« (avtor Schein), ki se v izvirniku giba prve štiri takte v toniki, medtem ko je v pesmarici četrti takt na dominantni, kakor se danes običajno poje.

Domoljubne pesmi Hajdrihova »Od Urala«, Volaričeva »Eno devo le bom ljubil«, Aljažev »Triglav« in Adamičeva »Zdravica« (na besede S. Jenka) so že stare, vendar naši zbori radi segajo po njih.

Veliko povpraševanje pa je ravno po partizanskih pesmih. Vse kar je bilo izdanega na osvobojenem ozemlju, je že davno pošlo. Te pesmi so izšle večidel v eno- do triglasni prireditvi, s čimer si moški zbori niso mogli dosti pomagati. Že pri partizanskih smo si pomagali na ta način, da je vsak zborovodja priredil te pesmi za potrebe lastnega zbora. Ker pa vsi zborovodje niso bili dovolj vešč, so nekatere harmonizacije slabo izpadle. Oni, ki so bili sposobnejši in so imeli boljše zbere, so pesmi priredili zopet preveč komplicirano, tako da za srednje dobre zbere, katerih je bilo največ (v Prekomorskih brigadah je imel vsak bataljon, če ne že vsaka četa svoj zbor), niso imeli na razpolago primernejših priredb partizanskih pesmi. V takih primerih so jih fantje peli kar po domače eno- do triglasno.

Najbolj znane partizanske pesmi so postale Apihova »Bilečanka«, ki so jo peli že politični preganjanci stare Jugoslavije, dalje Borova »Hej brigade«, Pahorjeva »Na juriš«, »Komandant Stane« ter Kozinove »Nismo se udonili« in »Naša vojska«. Te štiri pesmi, sicer preproste, po obliki in harmonizaciji, so zelo neposredne in učinkovite. Postale so zelo popularne med borci, ker so jih bodrile v boju proti sovražniku. Upam, da nas bodo še naprej podžigale v boju s težavami pri delu za obnovo.

Manj posrečeni se mi zdita »Le naprej« in Kuharjeva »Jutri gremo v napad«. Prva je preniklo intonirana in v moškem zboru ne bo zvenela, morala bi se intonirati najmanj za terco višje. Druga je izrazito »šlagerska« in bi bila boljše, če bi se pela enoglasno s spremljavo klavirja ali harmonike, kakor se navadno izvaja. Vokalni stavek je zelo nespretno prirejen.

Pesem »Tovariš Tito« P. Štivala ne napravi mogočnega vtisa, ki bi ga moralo zapustiti besedilo V. Nazorja. Mislim, da je temu kriv tonovski način f-mola, ki zaradi zadržkov zveni preveč cerkveno. Po mojem bi bil učinek mogočnejši, če bi bila pesem v duru, oziroma v dur-molu.

Napev pesmi »Svobodna Slovenija« je makedonski. Srbski, bosanski, liški in drugi partizani pojo ta napev na besede »Partizane naše ceo svet je več zna«. S slovenskim besedilom je bila pesem ritmično zelo okrnjena, s pričujočo obdelavo pa je skladba izgubila ves prvoten karakter, tako da ni več makedonska in še ne slovenska. Pesem

pa je kljub temu zanimiva in jo bodo zbori zlasti zaradi besed radi peli.

Zadnje tri pesmi so ruske in menim, da je to najšibkejši del pesmarice, ker so ruske pesmi napisane tako, kakor jih pojemo mi in ne, kakor jih pojo Rusi. Vsi naši ljudje imajo zelo radi lepo sovjetsko narodno pesem (pri Rusih so narodne tudi vojaški in partizanske pesmi). Bil bi že skrajni čas, da jih začnemo zaplovati (sedaj, ko so plitvoti podrti, bo to lažje) tako, kakor so v resnici in ne kakor smo jih prilagodili mi našemu načinu. Naše ljudske kulture ne bomo obogatili s potvarjanjem ruske narodne pesmi, temveč na ta način, da se ob bogstvu ruske ljudske umetnosti pravilno učimo in te pridobitve potem smiselno vnašamo v slovensko narodno umetnost.

Zbirko zaključuje Pahorjeva »Zalostinka žrtvam«, ki je nastala kakor vse ostale partizanske pesmi naših partizanskih skladateljev v največjih casih in ob velicu naše osvobodilne borbe. Njena priljubljenost med našimi borci nam je veren dokaz njene globoke občutenosti in iskrene povezanosti z mašo borbo.

Izdaja zbirke »Pesem delu« je velik napredek in pridobitev za naše zbere. Hkrati je to dokaz, da se Glavni odbor popolnoma zaveda kulturnih dolžnosti do širokih delovnih množic, ki so organizacijsko povezane v raznih podružnicah enotnih strokovnih organizacij.

Napredek je še večji, če primerjamo zbirko »Pesem delu« z zbirkami, ki so jih izdajale bivše delavske organizacije. Ta razlika je pred vsem v kvaliteti pesmi in prireditvi. Medtem ko so prejšnje zbirke urejali nevedči diletantje in je tu in tam prispeval tudi kak komunist svojo skladbo »po naročilu« in za določen honorar, imamo danes zbirko avtorjev, ki so zrasli z ljudstvom, ustvarjali med njim za njegove potrebe in ne nekje v posebnem, neživljenjskem »umetniškem svetu«.

Gotovo bomo našli v prvem zvezku te izdaje še nedostatke; če se tega zavedamo, jih bomo pri naslednjih, ki so napovedani v predgovoru pesmarice, laže odpravili. Potrebno bo k temu delu pritegniti vse za to sposobne glasbenike. Sedaj, ko se postavljajo krajevni strokovni odbori, krajevni strokovni zvezni sveti in tajništva zvez, bo to tem lažje, kajti v teh organizacijah bodo povezani glasbeniki vseh sindikalnih podružnic, hkrati pa se bodo povezali tudi z delavci in nameščenci vseh ostalih polkicev. Tu se bomo seznanjali z njihovim delom, z željami in potrebami, se od njih učili in jim po svoje pomagali. Če se bomo zavedali novega časa, bomo tudi naše bodoče delo znali pravilno usmeriti.

Zbirka »Pesem delu« je okusno opremljena. Tisk je odličn in pregleden, papir prvovrsten. Litografijo je izvršila tvrdka Josip Čemažar, fotografijo pa Silvester Orel.

Želimo, da bi se pesmarice pridno in uspešno posluževali vsi pevski zbori. Kakor je v času osvobodilnega boja odmevala pesem borbe po hostah in partizanskih taboriščih, tako naj danes odmeva po delavnicah pesem dela in obnove.

Filip Bernard

Vevška papirnica dviga proizvodnjo

V polni meri se zavedamo važnosti, ki jo opravlja danes papir na kulturnem, propagandnem in gospodarskem polju, zato se trudimo delavci in nameščenci z vodstvom podjetja papirne tovarne v Vevčah na eni strani ter pristojno oblastjo na drugi strani, da bi dvignili proizvodnjo v čim krajšem času na najvišjo stopnjo. Po osvoboditvi naše domovine smo dosegli že lepe uspehe. Prinašamo nekaj števil:

V maju se je proizvodnja dvignila od aprilske za 245 %, v juniju za 67 % od majske, julija za 64 % od junijske. S tem smo pri dosedanjem obsegu obratovanja dosegli že v precejšnji meri svoj cilj. Zaradi pomanjkanja surovin (celuloze in lesa) še ni stavljen v obrat papirni stroj, ki bi dnevno produkcijo lahko še bolj dvignil.

V precejšnji meri nam je do uspeha v tako kratkem času pripomogla tudi goričanska tovarna celuloze, ki je svojo obnovitev po požaru izvršila v kratkem in točnem terminskem času ter nam tako pravočasno priskrbela prepotrebno najnujnejšo surovino: celulozo. Tako bomo s pravilnim razumevanjem in polno zavednostjo v izvrševanju dolžnosti vsak na svojem mestu doprinesli delež k skupnosti in narodnemu blagostanju.

Papirničarji.

Naše geslo je: Vse za obnovo domovine!

Podružnicam SZPD v Ljubljani! Na osnovi čl. 11 začasnih pravil ESZDNJ se je osnoval Krajevni odbor Zveze prosvetnih delavcev v Ljubljani. Sedež tega odbora je v Franciškanški ulici 6/I. Upravno in blaginjsko poslovanje vseh podružnic SZPD v Ljubljani se bo odlej vršilo preko tega zveznega foruma. Ravno tako bodo dobivale podružnice vsa navodila pri imenovanem KO ZPD mesta Ljubljane. Podružnice opozarjamo, da se držijo točno navodil iz upravnega in blaginjskega poslovanja, ki so priložena v št. 13, Delavske enotnosti z dne 11. avgusta 1945!

Dore Klemenčič—Maj, Požgana domačija

IZ STROKOVNEGA GIBANJA

Iz delovanja Zveze finančnih uslužbencev Slovenije

20. julija 1945 se je vršila v dvorani bivše Delavske zbornice konferenca finančnih uslužbencev, organiziranih v Enotnih strokovnih zvezah delavcev in nameščenecv Slovenije. Prisotnih je bilo 13 delegatov naših podružnic, ne samo ljubljanskih, temveč tudi iz Kranja, Skofje Loke, Rakeka in Maribora. Konferenca se je začela z uvodnim političnim referatom predsednika Glavnega odbora ESZDN za Slovenijo, tov. Perka. V svojem izčrpnem in zanimivem govoru je načrtno prikazal ves potek narodno osvobodilnega gibanja, razliko v političnem življenju med bivšo in sedanjo Jugoslavijo in to tudi v zvezi z različnimi strokovnimi organizacijami itd. Referat o reševanju socialnih vprašanj v okviru strokovnih organizacij je imel tov. Bricej.

Po obeh referatih se je razvila zelo živahna diskusija, v katero so posegali mnogi tovariši z različnimi vprašanji in predlogi. Popoldne so delegati podali poročila o podružnicah in slednjim so sledile volitve v tajništvo zveze finančnih uslužbencev Slovenije. Po izvolitvi tajnika in odborov so se obravnavala raznovrstna vprašanja, katera bodo morale rešiti podružnice kot n. pr. posmrtni fond uslužbencev finančne kontrole, pravila, poslovanje podružnic itd.

Tajništvo finančnih uslužbencev je dobilo svoje uradne prostore v Delavski zbornici, Miklošičeva c. 22-II in začelo s svojim poslovanjem 26. julija 1945. Navzelo je stike z vsemi pripraviljalnimi odbori podružnic in Ljubljani in izven nje. V svrhu čimprejšnje organizacije je poslalo več okrožnic in različnih dopisov. Dosljej obstoji in je že v polnem teku dela 7 Podružnic s skupno 535 vpisanimi člani. Pripraviljalni odbori se ustanavljajo, oz. že obstoje v Ribnici, Velikih Laščah in Kočevju. Vse te podružnice so že imele ustanovne občne zbornice, ki so vsi potekli v znamenju dela za razvoj naših ESZDN, ter za razvoj nove federativne demokratične Jugoslavije. Na vse ustanovne občne zbornice je tajništvo poslalo svoje delegate, ki so povsod imeli svoje politične referate, poudarjali pomen in važnost dela za skupnost in ne za posameznika, pomen sistematičnega in obnovitvenega dela, da bo očuvana težko priborjena svoboda in enot-

nost vseh jugoslovanskih narodov. Prav tako so podali organizacijske referate o statusu strokovnih organizacij in o njihovem namenu in pomenu, o nalogah, ki so težke, saj zahtevajo združitev vseh zdravih plasti našega naroda pri obnovi naše domovine, pri reorganizaciji našega upravnega aparata. Na vseh teh občnih zborih je sledila o vsakem referatu stvarna diskusija, kjer so prisotni člani pokazali svojo aktivno sodelovanje v strokovnih zvezah, ter poudarjali, da bodo zastavili vse svoje moči pri uditvi in končni dograditvi naše ljudske oblasti.

Tajništvo samo pa je tako rekoč že prebrodilo najtežje. Danes je bolj z močnim korakom, kljub raznim pomanjkljivostim, stopa po poti organiziranja v krajih, kjer še ne obstoji podružnica oz. pripraviljalni odbor. V ta namen so odborniki tajništva še stopili v osebne stike z zastopniki izven mesta Ljubljane po vsej naši domovini. Opaža se tudi pri njih veliko zanimanje in volja do dela. Med podružnicami hočemo ustvariti tekmovalno delo in uspeh tega bo pokazal I. kongres.

Tajništvo je predlagalo Glavnemu odboru ESZDN nekaj članov, ki so zaradi dolge nemške internacije zdravstveno v zelo slabem stanju, da jih pošlje na 30dnevno zdravljenje na Jezerko. Tajništvo je prosilo Glavni odbor, da bi se po možnosti dala nekaterim članom brezplačna oskrba in to tistim, ki so v slabem gnetnem stanju. Dalje je prejel tajništvo pravila »Zveze finančnih uslužbencev Jugoslavije«, jih razmnožilo in poslalo v pregled Glavnemu odboru ESZDN za Slovenijo. V kratkem jih prejmejo vse podružnice. — Na tajništvo se obračajo stranke z različnimi vprašanji in zahtevami, vendar ne more takoj ustreči vsem. Prepušča se iznajdljivosti posameznih podružnic, da razvijajo iniciativo in da vključijo svoje delo še vse ostale važne panoge udeleževanja. V vsem ostalem pa je tajništvo v stalni zvezi z vsemi podružnicami, bodisi pisмено ali ustnem.

Brižljaje se naš prvi kongres ESZDN. Člani se dobro zavedajo, kaj je njihova naloga v tem času.

Organizacija finančnih uslužbencev se resno pripravlja na I. kongres slovenskih strokovnih organizacij.

Rudarski delavci

Rudarji v Kočevju

Rudarsko delavstvo v Kočevju je imelo 5. avgusta svoj ustanovni občni zbor. Predno smo prišli na dnevni red, smo z enominutnim molkom počastili spomin vseh za svobodo padlih tovarišev.

Tov. Uranič je poročal o dosedanjem delu tov. Feliks, referent Enotnih strokovnih zvez pri Okrajnem odboru OF je podal poročilo o političnem položaju in o dolžnostih nas delavcev do nove države. Nato smo izvolili odbor s tov. Zakovškom na čelu. V odboru so sami dobri tovariši, izkušeni borci, ki se zavedajo, kakšne naloge jih čakajo.

Tovariši, vsi v organizaciji! Naj ne bo med nami nikogar, ki bi ne bil član strokovne organizacije. Toda ne le, da dobri in posteni tovariši postanejo člani, ampak morajo izpolnjevati tudi svoje dolžnosti do organizacije. Redno morajo hoditi na sestanke, na predavanja, brati časopise, brošure, poučeni morajo biti o vseh notranjih in zunanjepolitičnih dogodkih, dvigati morajo svojo razredno zavest in posvetiti vse svoje sile obnovi in procvitu naše domovine.

Čuk Karol.

Grafični delavci

Kamniški tiskarji

Naše lepo mesto Kamnik je — kakor pravijo hudomušnji — na koncu sveta. To dejstvo je prišlo do izraza zlasti zadnja štiri leta, ko smo bili popolnoma odrezani od naše Ljubljane. Občutili smo vso težo zapuščeniosti. Slovensko besedo so izmalčili s tujim naglasom in hoteli so jo potepati.

Dočakali smo prihod osvoboditeljev. Tudi mi kamniški tiskarji smo zaživeli novo življenje v svobodni Sloveniji. Od maja, ko smo svobodno zadihali, smo imeli v okviru grafične strokovne organizacije redne sestanke, na katerih smo poleg političnih obravnavali tudi gospodarska, strokovna in upravna vprašanja.

30. julija je imela naša podružnica ustanovni občni zbor, na katerem je bil izvoljen nov odbor, ki je takoj začel pridno delati.

Vse delavstvo se je izkazalo z udarniškim delom in pokazalo odlično voljo pomagati pri obnovi domovine. Mimoidoči se utavljajo pred tiskarniški okni — ropot naših strojev jih neprenehoma opozarja, da se slovenski tisk spet širi med našim ljudstvom.

Mlajši tovariši pridno tekmujejo s pisanjem v stenčes.

Vsem tovarišem in tovarišicam grafične stroke v vseh predelih naše domovine ter našim sestram in bratom onkraj meja pošljamo iz Kamnika tople tovariške pozdrave! Naj živi enotnost delavskega razreda!

Milan Povšič

Delavstvo v Radečah

se organizira

Koncem julija smo imeli v Radečah kar dva ustanovna občna zbora podružnic enotnih strokovnih zvez in sicer v tovarni »Peta« in »Izolite«.

Občna zbora sta bila v prostorih tovarne »Peta«. Predsednik pripraviljalnega odbora tov. Zahradnik je pozdravil vse navzoče. Nato nas je tov. Uršič v kratkih besedah spomnil trpljenja in muke, ki jih je moralo naše slovensko ljudstvo prenesti za časa okupacije. Z enominutnim/molkom smo počastili spomin borcev, ki so darovali svoje življenje za našo lepšo bodočnost.

Delavci so navdušeno vzklikali maršalo Titu, generalisimu Stalinu, Jugoslovanski in Rdeči armadi, Ljudski fronti in našim velikim zaveznikom.

Tov. Pintar, član Okrožnega odbora v Laškem, je imel politični referat. Obrazil je nam je tudi pomen strokovnih organizacij za časa bivše Jugoslavije in danes.

Sledilo je poročilo pripraviljalnega odbora obeh tovarni. Tovarna »Peta« ima organiziranih 20 članov, a tovarna »Izolite« 28. Nato sta obe tovarni izvolili svoja odbora.

Smernice bodočega dela, ki nam jih je podal tov. Pintar, so vsi delavci navdušeno sprejeli. Ker smo tik pred volitvami, zato se moramo nanje temeljito pripraviti. Vršilo se volilni sestanki, na katerih delavstvo zelo aktivno sodeluje. Zaveda se svoje velike naloge pri obnovi naše svobodne domovine in bo v polni meri sodelovalo na vseh poljih.

Iz tovarne Ivan Prešeren

v Kranju

V naši tovarni je do sedaj organiziranih 80 odstotkov delavcev. Delamo udarniško, saj se nām je proizvodnja zvišala v enem mesecu za 50 odstotkov. K temu je mnogo pripomoglo to, da je odbor posredoval, da delajo preševalke na dve izmeni.

Ovirala so nas tudi prometna sredstva in sicer najbolj kolesa, kajti imeli smo zelo slabe plašče in zračnice. Zato je odbor najpotrebnejšim preskrbel nove.

Ustanavlja se tudi delavska kuhinja. Vse je že urejeno, toda zaenkrat nam primanjkuje kuhinjske posode.

Občni zbor podružnice v Ptuj

V začetku avgusta je imela podružnica delavcev in nameščenecv hotelsko-gostinske stroke svoj občni zbor, katerega so se udeležili vsi uslužbenci Vinarske zadruge, veletrgovine z vinom Ornič in Fürst in žganjarne Huter. Tov. Zgeč je govoril o pomenu strokovne organizacije.

Odbor s predsednikom tov. Zuranom je bil soglasno izvoljen. Nato je tov. Matjašec poudaril potrebo po agilnem, živem in vsestranskem delovanju kakor tudi po enotnosti in disciplini delavskega razreda, ki se ne sme ustlašiti nobenih težav. S požrtvovalnim delom in z dobro voljo se bo sčasoma vse uredilo.

Dalje je govoril o bližnjih volitvah. Priporočal je delavstvu, naj izbere za predstavnike ljudske oblasti znane borce za pravice delavskega razreda.

V najbližšem času bomo v zgoraj navedenih podjetjih uredili mezdno vprašanje.

Zaidarič Ivan

Lesni delavec - narodni heroj

Podpolkovnik tov. Tone Vidmar, s popularnim partizanskim imenom »Luka«, je bil v stari Jugoslaviji preprost industrijski delavec. Doma je z Verda pri Vrhniki in tudi delal je tam. V starem redu, ko je bil delavec obsojen na izkoriščanje in brezpravnost, tovariš Luka pri vsej svoji prirodni inteligenci ne bi mogel uveljaviti svojih velikih sposobnosti, ker je bil pri svojih gospodarjih zapisan za komunista.

Ko so fašisti napadli Jugoslavijo, tovariš Vidmar ni pomišljal niti ure: takoj je začel zbirati orožje, takoj je nagovoril lepo število svojih delavskih tovarišev, da so šli v partizane. Tako je že prve dni slovenskega narodnega upora zaslovelo dvoje imen dveh prvih slovenskih narodnih junakov: to sta bila Daki in Luka. Čudovite legende o njihovih junaštvijskih so šle od ust do ust po vsej slovenski zemlji. Pa tudi sicer sta v drznih napadih na sovražnika oba heroja, Luka in Daki, v prvih borbah vsak s svojo četo pogosto in uspešno sodelovala.

Bilo bi potrebno, da bi za vzgled poznejšim rodovom zgodovinarji napisali knjige o neštivilnih napadih na stokrat močnejšega sovražnika, o drznih in dobro premišljenih akcijah, ki jih je v štirih letih narodno-osvobodilne borbe izvajal tovariš Luka.

Najznačilnejše poteze narodnega he-

roja Toneta Vidmarja-Luke pa so osebno je sila preprost človek, prirodno visoko inteligent, v odličnih preudaren in hiter. Ze od prvih dni partizanstva, ko so ga njegovi delavski tovariši izvolili za komandirja, je skozi vso borbo zayzema voditeljski položaj in je do komandirja čete, komandanta bataljona, popularnega komandanta Serčerjeve brigade s svojo legendarno osebno hrabrostjo in s svojimi velikimi sposobnostmi postal komandant slavne XIV. divizije in pozneje komandant XV. divizije. Veliko tovariško skrb za slednjega svojega borca, posebno za ranjene, so čutili vsi njegovi borci. Zato so mu brezpogojno zaupali. Zato je podpolkovnik Luka dosegal tako bajne uspehe v nešteti borbah, v katerih je bil sam vedno prvi med prvimi borci. Bil je dostikrat ranjen.

Te dni je bilo v Ljubljani redko slavje. Komandant IV. armade, generalajntant Peka Dapčević je v imenu AVNOJ-a izročil najvišje odlikovanje — red narodnega heroja — podpolkovniku Tonetu Vidmarju-Luki.

Vsem njegovim borcem, ki jih je industrijski delavec — komandant Luka vodil skozi nešteto zmagovitih borb za osvoboditev domovine, vsem je to zaslužno priznanje v iskreno zadoščenoje in mu od srca čestitajo. S. S.

Narodni heroj podpolkovnik Tone Vidmar — Luka, fotografiran sredi strahovite ofenzive na XIV. divizijo, februarja 1944, ob njenem pohodu na Štajersko. — Takšnega, s čepico prvega švaba, ki ga je na štajerskem osebno pobil, se njegovi borci najraje spominjajo.

Delo podružnice pri Glavnem odboru ESZDN Slovenije

Kot pri drugih ustanovah, tako se je tudi pri Glavnem odboru Enotnih strokovnih zvez v Ljubljani že takoj po osvoboditvi ustanovila podružnica ESZDN. Ker so v tej podružnici vključeni uslužbenci Glavnega odbora, kakor tudi uslužbenci tajništva zvez, kateri morajo biti glede na njihovo delovanje v strokovnem gibanju v zvezi s vsem drugim strokovnim področjem v Sloveniji, zato je delovanje te podružnice posebno važno. Z reševanjem svojih notranjih vprašanj rešujemo deloma tudi vprašanja ostalih podružnic. Znanje in prakso, ki si jo pridobivajo člani naše podružnice na svojih sejah in sestankih, morajo prenesti in s tem koristiti vsem drugim strokovnim podružnicam, s katerimi imajo službene odnose.

Zavedajoč se resnosti dobe, v kateri živimo, naše članstvo danes ne postavlja nobenih zahtev, ampak si je postavilo pojem dolžnosti. Samo na ta način bomo premostili naše gospodarske težave.

Za izvrševanje tega načrta smo pristopili k udarniškiemu delu. Delamo namesto osem ur na dan — devet in to sistematično in brez izgubljanja časa.

V nedeljo zjutraj ob osmih smo se zbrali vsi nameščenci Glavnega odbora, tajništva vseh zvez, knjižnice in kuhinje ter pisalnice izkaznice za strokovne podružnice do 14. ure. Naslednji večer smo po zaključitvi svojega delovnega časa spet udarniško delali do 21. ure ter bomo tako delali do tle tega dela ne dokončamo.

V ponedeljek, dne 13. t. m. je bil sestanek naše podružnice, kjer smo izvolili ljudskega tožilca. Te volitve so bile prve te vrste v Sloveniji in mi smo prvi, ki smo izvolili ljudskega tožilca v Sloveniji. Izvoljen je bil tov. Bidovec Anton.

Ker je ta stvar tako važna, pa tudi zato, ker moramo biti mi kot člani podružnice pri Glavnem odboru ESZDN točno poučeni o funkcijah ljudskih tožilcev sploh, da bomo kot uradniki Glavnega odbora lahko dajali pojasnila in vodila drugim podružnicam, so prišli na naš sestanek javni tožilci za Slovenijo major tov. Stante Jernej, njegova pomočnika major tov. Marko in tov. dr. Kobe ter javni tožilec za okrožno mesto Ljubljana tov. Zupan Nino.

Na tem sestanku smo razpravljali tudi o drugih važnih vprašanjih.

Tako smo soglasno sklenili, da vsi člani podružnice kolektivno pristopimo k Rdečemu križu, in tako moramo ter materialno podpremo to človekoljubno ustanovo.

Dalje smo sklenili, da vsak član podružnice daruje za delavske knjižnice vsaj po eno knjigo. Na ta način hočemo pomagati našim poljedelskim podružnicam, katere so bile od vojne vire hudu prizadete.

Tov. Šlajpahova je bila izvoljena kot delegat v krajevni strokovni zvezni svet za Ljubljano.

Sklenili smo, da bomo izvedli nabiralno akcijo za »spomenik zmage«. Vsi člani podružnice so že kot prebivalci raznih mestnih četrti darovali uličnim odborom v ta namen večje ali manjše zneske, vendar pa so čutili potrebo, da se izvede taka nabiralna akcija tudi v sklopu podružnice. Nabrali smo nad en tisoč dinarjev.

Izvolili smo tiskovnega referenta, ki bo zbral neregularne za »Delavsko enotnost« v sklopu podružnice ter pošiljal uredništvu

našega glasila dopise o delu naše podružnice.

Vsi člani naše podružnice so tudi člani OF. Kot taki imamo tedenske sestanke (do sedaj ob sredo zvečer), kjer obravnavamo vsa politična in gospodarska vprašanja. Eden izmed tovarišev ali tovarišic poda pregled o vseh važnejših dogodkih preteklega tedna, nakar se razvije debata. Takšne debate mnogo koristijo k razčiščenju pojmov. Vsak teden pride na vrsto eden izmed članov ali članic, ki mora podati tak političen referat. Na ta način se tovariši usposablajo, da jasno, točno in jedrnato tolmajo politične in druge probleme.

Naši člani delajo v pisarni, kot člani podružnice, delajo na terenu, v političnih odborih, pri prosveti, pri AFŽ itd. Vsak dela od rane zore pa pozno v noč. A nihče se zato ne pritožuje. Vsak dela z veseljem in zadovoljstvom, ker ve, da dela zase, da dela za državo, ki je njegova. Nič ni nerganja, nič ni tarnanja. Vsak dela, ker čuti, da je to njegova dolžnost.

Naša podružnica je imela v sredo zvečer svoj prvi družabni večer. Namen tega večera je bil, da se uslužbenci med seboj kakor tudi s člani Glavnega odbora pobližje seznanimo in to tudi izven službe. V službi smo vsi zatonjeni v svoje delo in se ne moremo sprostiti ter je zato to naše poznanje enostransko. Na tem družabnem sestanku smo se pobližje spoznali ter naše prijateljske stike poglobili.

V tem duhu bo naša podružnica šla dalje po začrtani poti.

Bitičnik Bogomil.

Konference Enotnih strokovnih zvez v celjskem okrožju

V začetku avgusta se je vršila v Celju konferenca Enotnih strokovnih zvez v celjskem okrožju. Po predsednikih in tajnikih je bilo zastopanih preko 70 od 84 podružnic, katere obstoje v celjskem okrožju.

Namen konference je bil, da se strokovne organizacije kar najtesneje povežejo z odbori Osvobodilne fronte ter koordinirajo delo tudi z drugimi politično upravnimi ustanovami.

Politični referat je podal tovariš Zerjal. Sledila so poročila posameznih podružnic, iz katerih se je točno razvidelo stanje po naših revirjih in industrijskih centrih. Videl se je tudi napor našega organiziranega delavstva in odlična volja vse težkoče z udarniškim delom premagati. Po kratki debati je povzel besedo predsednik Glavnega odbora ESZDN tovariš Perko, ki je krepko podčrtal vlogo organiziranega delavstva v naši novi, mladi državi. Pokazal je nekatere napačne, odnosno hibe naših podružnic. Apelliral je na delegate, naj se pripravijo na kongres ESZDN Slovenije, ki bo septembra v Ljubljani. Nazadnje je opozoril delegate na odkritje spomenika na naši zemlji padlim vojakom herojske Rdeče armade, ki je bilo 15. avgusta v Murski Soboti.

Konferenca je trajala 5 ur in je popolnoma dosegla svoj namen. Tovariš Zemljak Andrej, ki je konferenco vodil, jo je zaključil z našim pozdravom — Smrt fašizmu — svoboda narod!

S. I.

Udarniki v tovarni za dušik v Rušah

Vsi se zavedamo, da je zdaj čas, ko moramo napeti vse sile in mobilizirati vse ljudi za delo pri obnovi. Kolikor več bomo dali od sebe moči in energije za dvig naše proizvodnje, toliko prej bomo vsi lepše in boljše zaživel.

Da tudi mi zadostimo svoji narodni dolžnosti, smo se zbrali v nedeljo, da na udarniški način izvedemo delo, ki nam je bilo poverjeno. Veselih, razigranih obrazov smo se vsi delavci in nameščenci kakor ena družina zbrali pred poslopji, ki so jih še vedno kazile stene iz opeke, napravljene za časa okupacije v zaščito proti letalskim napadom. Več ko sto rok je prišlo za delo. Uspeh sta bila dva vagona naložene opeke, ki smo jo potem naložili in pripravili že kar na licu mesta za graditev nove stanovanjske hišice, ki bo dala nekemu iz naše srede udobno stanovanje. Tudi to stanovanjsko hišo hočemo zgraditi z udarniškim delom!

V tem dopoldnevu smo napravili 925 ur. Skupni zaslužek v znesku 6937 dinarjev je namenjen deloma izseljenecem na področju Brežic in Krškega polja, deloma pa socialnemu fondu naše strokovne organizacije, da bo iz tega lahko podpiral tiste delavske družine, katerih člani se še vedno nahajajo v armadi in ki so brez vsakih dohodkov. Povsod naj velja pravilo: naj ne bo družine, ki je v stiski, da bi ne dobivala pomoč in podporo, ki jo zberemo mi sami!

Ču

Mestni zvezni strokovni svet za Ljubljano javlja, da se je preselil v palačo »Grafiček«, Masarykova cesta 14.

GORENJSKA V SVOBODI

KULTURNA MANIFESTACIJA DELOVNEGA LJUDSTVA ZA TITOVO JUGOSLAVIJO

V dne 1. in 2. septembra 1945 priredi gorenjska prosveta velik kulturni zbor ob jesenskih plavžih. Sodelujejo kulturne sile iz vseh krajev naše Gorenjske.

Vabimo ostale prireditelje, da bi v teh dneh ne prirajali drugih nastopov in vabimo svobodoljubni gorenjski živelj, da se dvigne v zmagovito otvoritveno duhovno povorko ob Koroški in Primorski.

Begunje, Hrušca, Radovna, krvave trate ob kolch..., nastopamo za svetlnje, za katere ste umrli!

Kovač, v zbor!

Pred volitvami narodnih sodnikov

Okrožnim in okrajnim odborom OF — poročevalcem za Enotne strokovne zveze

Ljudsko sodstvo mora biti po 23. točki temeljnih programskih načel Narodne fronte Jugoslavije eden izmed stebrov ljudske države.

Glede na to so vse naše sindikalne organizacije dolžne, da storijo v svojem delokrogu prav vse, kar je v njihovi moči, da se naša ljudska sodišča čimprej zgradijo tako, da bodo mogla izvršiti nalogo, ki jim je namenjena. S tem v zvezi vas opozarjamo na naslednje:

Po okrožnici Ministrstva za pravosodje NVS je z ozirom na normalizacijo razmer potrebno takoj pristopiti k

volitvam okrajnih in okrožnih narodnih sodnikov.

Po novem osnutku zakona o začasnih ureditvi sodišč in o narodnih sodnikih ter navodilih zveznega ministrstva za pravosodje in vrhovnega javnega tožilca DFJ bo moralo vsako narodno sodišče razpolagati:

a) z določenim številom stalnih sodnikov, ki bodo predsedovali sodnim senatom; ti stalni sodniki bodo praviloma strokovnjaki - pravniki; voljeni bodo za daljšo dobo;

b) z večjim številom prisodnikov, izmed katerih bosta po dva sodelovala s predsednikom v sodnem senatu (zboru); prisodniki bodo pri sojenju popolnoma izenačeni s stalnimi sodniki; voljeni bodo praviloma iz vrst nepravnikov, njihovo sodelovanje v zborih narodnih sodišč pa bo tako urejeno, da bo vsakdo izmed njih dejansko zaposlen v sodstvu največ po 15 dni v letu; s tem jim bo omogočeno, da kljub izvolitvi za narodne sodnike v redu opravljajo svoj poklic.

Čas je, da se že sedaj misli na izbiro kadrov tako za stalne sodnike, kakor tudi za prisodnike.

Seznam stalnih sodnikov - strokovnjakov, ki bodo voljni kandidirati v posameznih okrožjih ozir. okrajih, bo pravčasno sporočilo okrožnim in okrajnim odborom Ministrstva za pravosodje NVS.

Seznam nestrokovnjakov (nepravnikov), ki naj se kandidirajo za prisodnike, pa je treba sestaviti po okrožjih ozir. okrajih.

Glede izbire kandidatov vas opozarjamo na naslednje:

Niti stalni sodniki niti prisodniki ne morejo biti istočasno člani izvršnih Narodnih odborov (lahko pa so člani skupštin); kot kandidati morejo priti v poštev le polnoletne osebe, po državljanstvu Jugoslavlani, neoporečne, ki niso v kazenski preiskavi, polnopravne in pismene, ki jim ni mogoče očitati sodelovanja pri organizaciji ali skupini ljudi, nasprotni ciljem narodno-osvobodilne borbe, in čigar rodbinski člani niso pripadniki protinacionalnih vojaških organizacij, niti se ne skrivajo pred mobilizacijo v NOV oziroma JA.

Ker je ena izmed temeljnih pridobitev narodno-osvobodilne borbe enakopravnost med moškimi in ženskimi državljani, poudarjamo, da se morejo v sodstvu udeleževati tako moške kakor žene.

Okrožni in okrajni NOO so dolžni, da v sodelovanju z delegati Ministrstva za pravosodje pri posameznih sodiščih skrbijo za prostore in potreb-

ščine narodnih sodišč tako, da bodo le-ta mogla pričeti z delom takoj po izvolitvi narodnih sodnikov.

Glede na vlogo, ki pripada delavstvu in nameščenstvu pri zgraditvi naše nove ljudske države, je potrebno, da vse naše strokovne organizacije kar najbolj aktivno sodelujejo pri ustanavljanju in poslovanju narodnih sodišč. Za prisodnike sodišč morajo biti izvoljeni res pravi predstavniki delovnih množic, tako da bo tudi v izvrševanju sodstva mogel priti do izraza resnični pravni čut našega ljudstva. Zato je potrebno, da se vsi pripadniki našega strokovnega gibanja aktivizirajo zaradi sodelovanja pri organiziranju narodnega sodstva.

Glede na to

pozivamo

vse poročevalce za strokovno gibanje pri okrožnih in okrajnih odborih, da podvzamejo nemudoma vse, kar je potrebno v tej smeri.

Zlasti je potrebno, da poročevalci: 1. Informirajo o vsebini te okrožnice vse strokovne organizacije v svojem področju.

2. Organizirajo potom strokovnih organizacij kampanjo, ki naj pripravi teren za uspešno izvedbo volitev narodnih sodnikov. Po vseh strokovnih organizacijah naj se skličejo sestanki, na katerih se bo tolačilo pomen narodnih sodišč, njihovo organizacijo in način poslovanja. V ta namen naj se izkoristijo tudi vsa ostala propagandna sredstva. Kampanjo je treba izvesti v sporazumu z Narodnimi odbori in delegati pri sodiščih, ki vam bodo lahko dali vsa podrobnejša pojasnila ter vam po potrebi dali na razpolago strokovno izobražene predavatelje. Namen te kampanje je, da se množice delovnega ljudstva mobilizirajo za dejavno sodelovanje pri organiziranju in poslovanju narodnih sodišč.

3. Organizirajo po strokovnih organizacijah izbiro kandidatov za prisodnike narodnih sodišč v smislu gornjih navodil. Kandidate je treba izbrati tako, da bodo med prisodniki zastopane različne panoge gospodarske delavnosti; zadevne predloge je treba sestavljati v polnem sodelovanju z odbori Osvobodilne fronte.

4. Poskrbijo, da bodo vse strokovne organizacije pomagale Narodnim odborom pri opremitvi prostorov za narod. sodišča. Ker je zaradi vojnih opustošenj potrebna pri vseh javnih izdatkih skrajna štednja, naj delavci in nameščenci — kjer je to le mogoče brez škode za produktivno delo — tudi tu nastopijo z udarnim delom; s tem bo dosežen tudi velik vzgojni uspeh, ker je ta način sodelovanja sposoben, da poglobi vezi med delovnim ljudstvom in narodnim sodiščem kot eno izmed ustanov naše ljudske oblasti. Način sodelovanja v tej smeri naj strokovne organizacije določijo v sporazumu z Narodnimi odbori ozir. z delegati pri sodiščih.

5. O vsem izvršenem poročajte podpisnemu Glavnemu odboru ESZDN. Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Tajnik: Predsednik:
Jurač Jože I. r. Perko Vencelj I. r.

Da bo obdelan vsak kušček zemlje!

Člani strokovnih organizacij pri obdelavi polja

V Srbiji leži ob Donavi posestvo Besnem Foku. To ime je dobilo najbrž zato, ker se je nekadaj tu bohotalo trstje in polno vrb, v katerih so čez poletje spali vetrovi in meteži, ki so se na zimo prebudili in besneli po banatski ravnini in pridivljali celo v Beograd.

Toda, ko je bil na Donavi napravljen nasip in se Donava ni mogla več razlivati preko svojih bregov, ko so se močvirja s pomočjo vodnih central izsušila, ko je bila divjina premagana in se je na peščeni zemlji začelo razvijati poljedelstvo, ko so ozelenela koruzna polja in so v zlatu zablestela žitna — to ni bila več divjina in ni bil več Besni Fok, čeprav se še vedno tako imenuje.

Zdaj to posestvo obdelujejo člani naših strokovnih organizacij. Takrat, ko so prišli sem, je bil večji del zemlje zaradi vojnih razmer zapuščen. Predem so lahko pristopili k setvi, so morali odstraniti koruzno slamo, korenje in drugo. Toda naši organizirani delavci so prišli zato, da bodo delali, in sicer, da bodo delali udarniško.

Če zdaj pogledate po Besnem Foku, vidite ogromna koruzna polja. Koruzna stebela se zibljejo v vetru kakor morskimi valovi. Vsepovsod doni pesem — himna delav.

Kako živijo in delajo na Besnem Foku? Zakaj so odšli tja na delo?

Življenje na Besnem Foku nas spominja na življenje velike zadruge, ki ve, kaj hoče in v kateri vsi člani vedo, zakaj so v njej. To je zadruge, v kateri se imajo vsi radi.

Gospodar v Besnem Foku, tej veliki zadruzi dela, je Medzvezni odbor za obdelovanje zemlje, ki skrbi in se briga za vse življenjske in delovne potrebe vseh strokovnih zvez, katere so preko svojih podružnic zastopane tukaj na delu.

Predsednik odbora je tov. Miodrag Andjelković, član Zveze grafičnih delavcev. Kljub svojemu slabemu zdravstvenemu stanju je pokazal mnogo smisla za to delo in vložil vanj ogromno energije. Pomagata mu vredna sodelavca: tov. Milan Nikolić iz kurilnice Košutnjak in Veselin Džonparin z beograjskega kolodvora.

To polje, ki je tiho in mirno, ker je oddaljeno od prometnih središč, s prvimi svitom naenkrat oživi, kajti takrat se začne delo, ki se konča šele v mraku. Slišijo se veseli glasovi delovnih tovarišev in tovarišic. Šale in pesmi — brez njih si sploh ne moremo zamisliti dela,

Tako delajo v Sovjetski zvezi!

Pozdrav delovne Kuzneške kotline

»Pravda« je pred kratkim prinesla polletni obračun, katerega je predložilo delavstvo Kuzneške kotline (Kuznec — mesto v Sibiriji) velikemu tvorcu svobode generalisimu Sovjetske zveze tov. Stalinu. Ljudstvo Kuzneške kotline — deželne premožnosti — poroča vsem sovjetskimi narodom o svojih novih uspehih v boju za procvit domovine. Pisci pisma, naslovljenega voditelju, sami nazivajo svoj obračun »pozdrav delovne Kuzneške kotline«.

Da, prekrasni so rezultati, ki so jih dosegli delavci Kuzneške kotline s svojim požrtvovalnim delom. Odmevajo kakor salva, kakor pozdrav naši armadi in našem narodu.

Ko se je začela vojna, so delavci Kuzneške kotline, kot vneti borci zaledja, prisegli ljubljenemu voditelju in učitelju tov. Stalinu, da bodo »še bolj napeli svoje sile, če bo potrebno, bodo žrtvovali tudi svoja življenja, da bodo izpolnili svoje dolžnosti do domovine«. To je bila sveta prisega. »Naj ves svet sliši našo prisego, naj vedo naši sovražniki, da je prav tako zanesljiva in neopromljljiva kot je prisega junaška Rdeče armade.« Tako so pisali stotisoči delavcev Kuzneške kotline tov. Stalinu.

Skozi najtežja leta vojne in z najtežjimi preizkušnjami so Kuznečani dokazali zvestobo svoji prisegi. Spremenili so svojo deželo v zanesljivo orožarno Rdeče armade. Neumorno so kovali orožje za armado, za fronto, s kurivom in s kovinami so oskrbovali vse najvažnejše panoge vojnega gospodarstva. V sedanjih dobi je proizvodnja premoga v Kuzneški kotlini za 35% višja kakor v prvem letu vojne. Proizvodnja koksa se je podvojila. Za časa vojne se je kemična industrija petkrat povečala. Kuzneški kovinarski kombinat (kombinirane kovinarske livarne) »Stalin« je produciral jekla za izdelavo 100 milijonov topovskih izstrelkov in 50 tisoč težkih tankov. To je sedanji orjak socialistične industrije.

Pobudo za ustanovitev druge premogovno-kovinarske baze na vzhodu naše dežele je dal tov. Stalin. Tam so bili zgrajeni največji plavži v Evropi. Odprli so tehnično najboljše opremljene rudnike v Sovjetski zvezi. V nepretrdnih gozdovih kuzneškega gorovja so odkrili nepregledna bogastva. Železnice so zvezale kuzneški premog z uralsko rudo. Novo premogovno-kovinarsko bazo na vzhodu je tovariš Stalin imenoval »ponos naše dežele«.

Posebno velika vloga kuzneškega bazena in Urals se je pokazala v vojnem času. Na njenem premožu in kovinah je slonela skoraj vsa vojna industrija. Kuzneška kotlina je pripomogla k osvoboditvi Doneške kotline. Kuzneška kotlina je sodelovala pri čiščenju Sovjetske zemlje od nemških osvajalcev. Delavci Kuzneške kotline so bili nevidni udeleženci velikega napada na Berlin.

Danes vsa naša dežela celi rane, ki jih ji je zadala vojna. Oživlja železo-kovinarstvo

kajti brez šale in pesmi delo ne bi bilo pesem!

V začetku so bile težave. Tisti, ki niso še nikoli obdelovali polja, so za trenutek izgubili upanje, da bi se mogli naučiti in da bodo uspeli. Toda, ko so videli, kako delajo drugi, ki so bili temu delu že vajeni, so tudi oni junaško zavihali rokave in uspeli so! Res je, da ni šlo brez bolečin v kosteh in brez žuljev na rokah. Toda pesem, šala, zrak, voda in sonce so napravili svoje. Tovariši so se utrdili in pozabili na bolečine.

Ena najlepših in najvažnejših stvari, ki so bile dosežene na Besnem Foku, je zbliznanje med vsemi tovariši. Tovariši in tovarišice, ki živijo v tej skupnosti, so se zelo navadili in navezali drug na drugega. Tisti, ki se prej niso poznali, so se zdaj spoznali, a znanci so svoje poznanstvo poglobili in utrdili. Veliko vlogo pri tem je imela skupna kuhinja. Ko so se po delu zbrali okrog mize pri enaki hrani, so postali bližji drug drugemu. Podružnica beograjskega kolodvora je imela v svoji kuhinji meso tudi takrat, ko ga drugje ni bilo. Eden od zaviračev je bil odlični lovec. Z enim strelom iz puške je ustrelil zajca, kadar je pa naletel na fazana, so imeli za kosilo ali za večerja pečena fazana.

Čeprav je bilo delo naporno in so delali kasno v noč, je bilo to življenje za delavce pravi odih in počitost in se kakor v letovišču. Vsepovsod daleč na okoli zelena polja, modro in čisto nebo, toplo sonce ter široka, ponekod globoka, ponekod plitva Donava... Kdor je bil le enkrat tu, mu je žal, ko mora proč.

Z delom so začeli 20. aprila. Polje so posadili s koruzo, krompirjem, sončnicami in ponekod tudi z melonami. Primanjkovalo je potrebnega orodja, toda tudi te težave so premagali. Tako je bilo v začetku, a pozneje so začeli delati s traktorji. Eden od udarnikov pravi: »Traktorji so peli nekako izredno, ker ni bilo ne meja in ne mejnikov. Široko je, široko sindikalno polje!«

Za vse strokovne zveze je obdelano okrog 900 katastrskih juter zemlje. Beograjski železničarji obdelujejo s šestimi podružnicami 320 juter zemlje. »Rezultati so v splošnem zadovoljivi in mirno lahko pričakujemo čas, ko bomo pobrali plodove našega dela.«

Najboljše rezultate pri železničarjih so dale podružnice Železniških uprav,

juga. Pred kratkim je v Mariopolu začela obračunati plavžna peč livarne »Azostal«. To je osemnajsti obnovljeni plavž izmed tistih, ki so jih hitlerjevski banditi razrušili. Obnavljajo se premogovniki v Doneškem bazenu in rudniki Krivorozja. Kovinarska, elektropogonska in strojna industrija srednjega, zapadnega in jugozapadnega predela naše dežele začenjajo zavzemati vedno vidnejše mesto v našem gospodarstvu. Vsa dežela pomaga, da se bo proizvodnja kar najhitreje dvignila na predvojno višino.

Obnova južne premogovno-kovinarske baze nikakor ne zmanjšuje nujnosti nadaljnega razvoja uralske in kuzneške industrije. V mirnem času ima industrija Urals in Kuzneške kotline možnost, da se v hitrem tempu nadalje razvija. Mi gradimo in bomo gradili nove tovarne, nove rudnike na Urals in v Sibiriji. Podjetja, ki so se ustanovila tam v času vojne, se razširjajo in se bodo razširjala. Industrija, ki smo jo v najtežjih časih prestavili na vzhod, se je tam trajno zakoreninila. Kuzneška kotlina je bila v vojnem času in ostane tudi zdaj eno izmed temeljnih žarišč Sovjetske zveze.

Prav tako kakor poprej bodo morali kovinarji, rudarji, kemiki, konstruktorji strojev, oskrbovalci Rdečo armado s proizvodi v takšni količini, kakršno bo rabila. Istočasno se mora industrija Kuzneške kotline zavzeti za rešitev novih nalog, ki jih prinaša mirna doba. Desetine oddelkov se morajo v najkrajšem času prilagoditi za izdelavo proizvodov, ki jih potrebuje ljudstvo. Kuzneška livarna je obvezana, da bo izdelovala tirnice za železniški promet in kovine za obnovitev porušeni in za zgraditev novih podjetij. Kuzneška dolina mora dati gnojila za kmetstvo, električne naprave, traktorske in avtomobilske dele ter izdelke za široko uporabo.

Priroda je radodarno obdarila zemljo kuzneškega bazena. Ta zemlja ne skriva samo ogromnih zalog premoga, rud, barvnih in redkih kovin. Zemlja Kuzneške kotline se odlikuje tudi po svoji rodovitnosti. Naši deželi ni potreben samo kuzneški premog, potrebno ji je tudi kuzneško žito. Zato je naloga boljševikov in vsega delavstva Kuzneške kotline, da napravijo vse za nadaljnji razvoj industrije in prometa, poleg tega pa, da neumorno razvijajo in pospešujejo vaško gospodarstvo in tako povečajo prehranjevalne vire naše dežele.

Delavci Kuzneške kotline razumejo vso veličino nalog, ki stoje pred njimi. V svojem obračunu tov. Stalinu pišejo: »Veseli smo v zavesti, da leži pred Kuzneško kotlino velika bodočnost, neizmerni vidiki novega razvoja proizvodnih sil. Mi vsi — tisti, ki varijo jeklo, oni, ki pridobivajo premog, in tisti, ki skrbno gojijo polje — vsak delavec Kuzneške kotline je mogočen v svoji brezmejni vdanosti boljševiški partiji in v svoji neizmerni zvestobi Vam, velikim vodja, učitelju in prijatelju!«

Delavstvo Kuzneške kotline, delavci kovinarskega kombinata »Stalin« so bili med iniciatorji pri razvijanju vsezveznega socialističnega tekmovanja na časi naši zmagi. Kuzneški kovinarji so skupno z Magnitogorci prvi dali deželi svoje nove obveznosti. Njihova plemenita pobuda, njihova domoljubna iniciativa je našla najširši odmev v deželi. Drug za drugim so vstopali v vsezvezno tekmovanje vedno novi oddelki delavskega razreda. Obveznosti so bile dane — nastopa čas njihove izpolnitve. Pobudniki tekmovanja morajo dati v tem pogledu vzgled. Po uspešnem izpolnjenju maloprevoga polletja morajo delavci Kuzneške kotline stremeti, da bodo predčasno izpolnili letni načrt, da bodo povečali izdelavo izdelkov, da bodo še nadalje zniževali cene svojim izdelkom, da bodo vsestransko povisali proizvodnjo. Industrija vzhodnih predelov se mora že zdaj pripravljati za delo v zimskih prilikah tako, da sibirski mraz ne bo mogel ovirati niti normalnega dela plavžev niti normalnega pridobivanja premoga niti nepretrganega dela železnic. Pravčasna priprava na zimo bo dovolila delavcem Kuzneške kotline, da bodo lahko zasedli svoje mesto med zmagovalci tekmovanja.

Delavstvo Kuzneške kotline prisega da res velikega Stalinu, da bo tudi v bodoče služilo ljubljeni domovini. Večkrat je to delavstvo dokazalo, da je njegova beseda kreпка kot kuzneško jeklo. Želimo jim novih uspehov v slavem boju za nadaljnjo utrditve vojaške in gospodarske moči Sovjetske zveze!

Parada sovjetskih ladij na Donavi je bila prirejena ob priliki dneva sovjetske mornarice. Slovesnosti je med drugim gost pristoval tudi predsednik zvezniške nadzorstvene komisije na Madžarskem maršal Vorosilov.

Obilna žetev v Sovjetski zvezi. Letošnjo žetev, imenujejo — žetev zmage. V primeru s posejano površino prejšnjega leta so le os želi na poljih, ki imajo za več milijonov hektarjev večjo površino. V deželah, ki so bile zasedene, je sodelovalo pri žetvi 3000 obnovljenih traktorskih postaj. Približno 60% žita bo letos požetega s stroji.

Najsodobnejša tovarna tekočega kislina deluje v Sovjetski zvezi. Urejena je po načrtu akademika Petra Kapice in izdeluje do sedemkrat več kislina na dan kakor največja tovarna starega tipa.

»Pionir prometa«, je ime junaka socialističnega dela Nikolaja Lumina, ki slovi v Sovjetski zvezi prav tako kakor Stahanov. Zdar je izdelal film, ki kaže način dela tega znamenitega železničarja. Kot strojevodja je Lumin zabel popravljati sam svojo močno lokomotivo na dobro premišljen način, tako da je posledje vozila po milijon kilometrov brez generalnega pregleda. Luminaova zaslug je, da se je uporabna doba lokomotiv zelo podaljšala. Med vojno je Lumin prevozil skupno 1.500.000 ton raznega blaga in s svojimi prijanki je kupil 1500 ton najboljšega premoga za darilo

skupini so bili večinoma mladi ljudje. Toda tudi starejši niso prav nič zaostajali za njimi.

Pri vsem tem delu so bile tudi pomankljivosti. Nekatere podružnice niso poslane toliko tovarišev, kolikor so jih prijavile in na katere smo računali. Zaradi tega se je delo zaključilo z zamudo. Ko bomo pospravili pridelke, moramo o tem voditi računa. Za vsako delo morajo naše podružnice izdelati načrt, kajti brez načrta ni uspeha!

Miša Djordjević

Pristopajmo k Rdečemu križu!

Bistvena slaba stran predvojnega Rdečega križa je bila v tem, da ni bil množična organizacija. 18.360 članov, kolikor jih je štel predvojni Rdeči križ leta 1941, pri celotnem številu Slovencev pač še ne predstavlja množične organizacije, posebno ne z ozirom na njegove človekoljubne namene, ki dobe svojo polno vrednost šele, ko si jih prisvoji množica. Rdeči križ je živel in deloval v družbi, v kateri sta bila gospodarsko izkoriščanje ljudi in beda — zakon. Vodilne osebnosti Rdečega križa so bile po srcu brez dvoma dobri ljudje, ki so si stekli zasluge na polju lajsanja trpljenj prizadetih udov narodne skupnosti, kolikor je to spadalo v delokrog RK. Toda bili so toliko zrasli z vladajočimi idejami, da jim je bila tuja tista metoda dela, ki daje nekemu prizadevanju, pri katerem gre za ljudsko korist, vseljidski značaj. Zaradi tega si takratni Rdeči križ ni osvojil ljudskih množic; ni užival pri njih bistrega zanimanja in popularnosti, kakor bi jo moral. Tudi ni dajal pomoči v tisti meri, kakor bi jo sicer mogel. Da je pri tem v množicah samih trpela ideja altruizma, pomoči bližnjemu, se razume samo po sebi.

Zdaj stojijo stvari precej drugače. Svet izkoriščanja delovnega ljudstva se ruši. Vstal je nov slovenski človek. Idej, ki so v službi vsega ljudstva, se polasečajo ljudske množice, ki so postale izhodišče in globalno splošnega napredka. Rdeči križ Slovenije je in hoče biti v službi vsega ljudstva. Rdeči križ mora postati vseljidska, množična organizacija.

Rdeči križ mora objeti v svojo organizacijo, če ne vse, pa vsaj večino Slovencev. Ne le zato, ker hoče služiti vsemu ljudstvu! Zato, ker bo le kot množična organizacija to nalogo lahko izvajal. Zato, ker je prav Rdeči križ poklican, da na borbeni obraz novega slovenskega človeka zariše poteze bratstva, človekoljubja, dobrote, nesebičnosti, darežljivosti, ljubezni do bližnjega,

trpečega, do bolnika, ranjenca in otroka — da na ta v borbah in trpljenju prekaljeni značaj novega slovenskega človeka vtisne pečat največje plemenitosti in človečnosti. Zato, ker more le kot množična organizacija izdatno pomagati narodni oblasti pri reševanju socialnega zla, ki nam ga je zapustila vojna in ker je v prvi vrsti njegova dolžnost. Zato, ker more le kot taka koristno sodelovati pri izgrajevanju tistega socialno-zdravstvenega stanja v našem narodu, za katerim stremi socialna in zdravstvena politika nove oblasti; sodelovanja, ki ga at oblast nujno potrebuje pri zdravstveni prosveti naroda, higijeni, evakuaciji bolnikov v bolnišnice, sanitetnem kadru itd. itd. Med Rdečim križem in ljudstvom ne sme biti več prepada, ampak najtesnejša povezanost. Ideja Rdečega križa se mora vtisniti globoko v zavest množic kot naravna in delujoča sila.

Vse podružnice Enotnih strokovnih zvez, krajevni strokovni odbori in krajevni zvezni sveti naj posvečajo večjo pažnjo Rdečemu križu Slovenije. Med svojim članstvom naj vzbujajo zanimanje in pripravljenost pridružiti se in postati član Rdečega križa. Slovensko delavstvo naj tudi to pot pokaže, kako dobro razume potrebe in zahteve našega časa in naj izvede množično pristopanje svojih članov k Rdečemu križu.

Srbska industrija je obnovljena do 90% predvojne proizvodnje, kakor je bilo ugotovljeno na konferenci v ministrstvu industrije in rudarstva v Beogradu. Vendar je zdaj srbska industrija le napol zaposlena, ker primanjkuje surovin.

Silno škodo je utrpela naša živinoreja med zasedbo in zlasti ob koncu vojne, ko je sovražnik izropal nekatere okraje. Strokovnjaki sodijo, da se je število živine v Sloveniji v primeri z leti pred vojno zmanjšalo na 60 do 65 odstotkov.